Yaşar Qurbanov

SEYYİD QUTUBUN ƏQİDƏSİ VƏ FİKİRLƏRİ

“ADİLOĞLU” nəşriyyatı
BAKI-2003

Toplayan və tərjümə edən: **Y.Qurbanov**

“Seyyid Qutubun əqidəsi və fikirləri”– Bakû, “Adèloülu”, 2003, 42 sÿh.

Oxujulara təqdim olunan bu kitab XX əsrin birinji yarısında yaşamış, «Zilalül-Quran», «Məalim fi ət-tariq», «Təsvirul-fənn», «Ədalətu əl-ijtimaiyyə» və s. kitabların müəllifi olan, radikallığa meyl edən qüvvələrin istinad etdiyi, Qurani Kərimin təfsirçisi kimi məşhurlaşdırılmış Seyyid Qutubun kitabları, əqidəsi və fikirləri ilə bağlı Rabi bin Umeyr əl-Mədxəlinin apardığı tədqiqat işi əsasında hazırlanmışdır.
Müəllif, tədqiqatçı Rabi əl-Mədxəlinin Seyyid Qutubun Musa peyğəmbər, Qurani Kərim, üçünjü Rəşidi xəlifəsi həzrəti Osman və səhabələr haqqında fikirlərinin batil olduğunu, «*lə iləhə illəllah*» kəlməsini “*Allahdan başqa hakim yoxdur*” kimi səhv təfsir etdiyini, həmçinin Quran ayələrinin bəzilərinin batil təfsirini, əqidəsinin sələf-salihin əqidəsinə zidd olduğunu bəyan etdiyini verməklə yanaşı, müasir dövr tanınmış islam alimlərinin Seyyid Qutubun fikirləri və kitabları haqqında fətvalarını da hazırladığı kitaba daxil etmişdir.
Müəllif kitabı sələf-salihin dövründə “xəvarij” adlanan, hal-hazırda həmin mənhəjdən olanlara, radikal mövqedən çıxış edənlərə, xüsusi ilə onların təsirinə düşmüş islam gənjlərinə ünvanlamışdır.

М 0482208300
сифаришля
С
по заказу
121-2003

© Y. Qurbanov. 2003

Tərjüməçidən

Şübhəsiz ki, şükr və tərif Allaha məxsusdur, biz Ona şükr edir və Onu köməyə çağırırıq. Ondan bağışlanma diləyir, nəfslərimizin şərindən və əməllərimizdəki pisliklərdən Ona sığınırıq. Kimi Allah hidayət etsə, heç kim onu hidayət yolundan azdıra bilməz, kimi Allah hidayət yolundan azdırsa, heç kim onu hidayət edə bilməz. Mən şəhadət edirəm ki, Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud və onun şəriki yoxdur, və şəhadət edirəm ki, Məhəmməd Onun qulu və elçisidir. Allahın xeyir-duası və salamı peyğəmbərimiz Məhəmmədə, onun ailəsinə və əshabələrinin üzərinə olsun.

Sovet imperiyasının dağılması, kommunizm sisteminin süqutu və Azərbayjanın dövlət müstəqilliyi qazanması nətijəsində əmələ gəlmiş ideoloci plüralizm, hamının qəbul etdiyi vijdan azadlığı prinsipi əsasında respublika vətəndaşları tərəfindən dini hisslərin mənimsənilməsinə zəmin yaratdı. Son bir neçə il ərzində bu sahədə baş vermiş dəyişikliklər, əhalinin geniş kütlələrinin dinin mə‘nəvi-etik dəyərlərinə uyğunlaşması üzərində əvvəllər qoyulmuş qadağanın götürülməsi, dini ədəbiyyatın yayılması, ixtisaslaşdırılmış tədris mərkəzlərinin açılması, yeni ibadət ojaqlarının tikilib, köhnələrinin bərpa edilməsi, müqəddəs yerlərə ziyarətlərin təşkili və ən başlıjası, saf dini ideologiya çətin, amma tarixi baxımdan perspektivi olan prosesdə təzahür etmişdir.

Lakin bunlarla yanaşı, bir sıra həm obyektiv, həm də müstəqil dövlət qurujuluğu prosesinə kömək edən subyektiv amillər Azərbayjan vətəndaşlarının ideoloci dünyagörüşünün mühüm dairəsini çoxsaylı dini sistem və yalançı təriqət ideyalarının təjrübələri üçün sınaq meydanına çevirmişdir.

Təssüfləndiriji haldır ki, vaxtilə dini ideologiya sahəsində yaranmış boşluq zamanı ölkəmizə ayaq açan missionerlərin fəaliyyəti ilə digər səmavi dinə jəlb olunmaqla yanaşı, islam adı ilə də gənjlərimizin bir hissəsi aldadıldı. Bu müddətdə həmin ideyaları təbliğ edən kitablar, o ideyalarla silahlanmış, təhsil almış gənjlər öz işini görə bildilər. Bunun nətijəsidir ki, onların fəaliyyətindən, həyat tərzindən edilmiş müşahidələr nətijəsində jəmiyyətdə islamın adına yaraşmayan rəylər formalaşır. Həmçinin olmayan islam fundamentalizmi, islam terrorçuluğu kimi ləkələrin, böhtanların hallandırılmasına

səbəb olur. Bundan islamın düşmənləri məharətlə istifadə edirlər.

Yaranmış boşluq zamanı jəmiyyətimizdə özünə yer tapmış ideya mənbələrinin təsiri ilə həm müsəlmanları, həm də ümumilikdə ijtimaiyyətimizi çaşqın vəziyyətə salan ideoloqlara javab olaraq, onları çaşqınlıqdan qurtarmaq üçün ilk addımımı ataraq **«Seyyid Qutubun əqidəsi və fikirləri»** kitabını nəşrə hazırlamaq qərarına gəldim.

Müsəlman qardaş və bajılarım, sizin mütaliənizə verilən bu kitabda Seyyid Qutubun əqidəsini və fikirlərini açıqlayaraq, onun kitablarının müasir xarijilər, ixvanlar, hizbçilər, sururilər və s. jihad adı altında öz mənafelərinə qulluq etmək üçün gənjləri aldadan, adı çəkilən və başqa firqələr üçün ideya mənbəyi olduğu şərh edilmişdir.

Seyyid Qutub demək olar ki, bütün kitablarında gənjləri inqilablara, yer üzərində günahsız insanların qanını tökməyə çağırır. Çünki ona görə yer üzündə nə müsəlman dövləti, nə də müsəlman ijtimaiyyəti mövjuddur.

Seyyid Qutub Quranın ayələrinə öz nəfsinə uyaraq batiljəsinə məna vermiş, Allahın bəzi peyğəmbərlərini təhqir etmiş, Allah Rəsulunun bəzi əshabələrini pisləmiş, Allahın bəzi sifətlərini inkar etmiş, məsjidləri jahiliyə məbədi adlandırmış və s. Onun əqidəsi və fikirləri islam prisiplərinə ziddir.

Bəs nə üçün əsrimizdə özlərini elm əhli kimi qələmə verməyə çalışan “xariji” Salman, Səfər, Abdur-Rəhman Abdul Xaliq və sairləri Seyyid Qutubun əqidəsinin batil olduğunu bildikləri halda buna göz yumur, onu müdafiə edirlər. Çünki Seyyid Qutubun ideyalarından öz mənafelərinə lazımi şəkildə istifadə edə bilirlər. Bunun üçün gənjləri Seyyid Qutubun kitablarını oxumağa təşviq edirlər.

Nəşrə hazırladığım bu kitab Rabi bin Umeyr əl-Mədxəlinin apardığı tədqiqat işi əsasında yazdığı **«Advau islamiyyə əla əqidəti Seyyid Qutub və fikrihi»** kitabının ərəb dilindən tərjüməsidir.

Tərjümədən əlavə kitabda sələf-salihin əqidəsinə zidd olanlara qarşı daim çıxış edən, müasir dövrün məşhur islam alimlərinin həm oricinal kitabın müəllifinin işi, həm də müəllifin tədqiqat mənbəyi haqqında fətvalarından bəzilərini ixtisarla da olsa verməli oldum.

Gözəl adları və sifətləri ilə Qüdrət və Jəlal sahibi olan Allahdan diləyirəm ki, bu iş ixlasla yalnız Onun rizasına uyğun olub, Onun Kitabının hidayətinə qovuşmağımıza və Peyğəmbərinin Sünnəsi ilə yaşamamıza vəsilə olsun.

Allah hər şeyi haqqıyla biləndir. Allah bizə yetər. O nə gözəl vəkildir.

Dualarımızın sonu – həmd anjaq aləmlərin Rəbbi olan Allahadır.

Allahın xeyir-duası və salamı peyğəmbərimiz Məhəmmədə, onun ailəsinə və əshabələrinin üzərinə olsun!

Yaşar Qurbanov

MÜQƏDDİMƏ

Həmd Allaha məxsusdur. Ona həmd edir, Onu köməyə çağırırıq, Ondan bağışlanma diləyirik. Nəfslərimizin şərindən, pis əməllərimizdən Allaha sığınırıq. Allahın haqq yoluna yönəltdiyi şəxsi azdıran olmaz, azdırdığı şəxsi isə haqq yoluna yönəldən tapılmaz.

Şəhadət edirəm ki, Allahdan başqa ibadət haqqı olan məbud yoxdur, Onun ortağı yoxdur və Məhəmməd (ona və ailəsinə Allahın salavatı və salamı olsun – səlləllahu aleyhi vəsəlləm-) Onun qulu və elçisidir. Ona, ailəsinə, əshabələrinə, qiyamət gününə qədər onların ardınja ixlasla gedənlərə Allahın salamı və salavatı olsun.

Həqiqətən ən xeyirli söz Allahın kəlamı, ən xeyirli yol isə Məhəmmədin -səlləllahu aleyhi vəsəlləm- yoludur. Ən şər əməllər isə sonradan edilən yeniliklərdir. Dində hər yenilik bidət, hər bidət isə zəlalətdir.

Yuxarıda qeyd etdiklərim Peyğəmbərin -səlləllahu aleyhi vəsəlləm- hər jümə xütbəsində təkrar etdiyi hədisin bir parçasıdır.

Peyğəmbər -səlləllahu aleyhi vəsəlləm- bidətin ən şər əməl və zəlalət olduğunu, başqa bir rəvayətdə isə zəlalətin hər bir növünün jəhənnəmdə olduğunu vəsf etmişdir. Peyğəmbər -səlləllahu aleyhi vəsəlləm- qəzəbli halda hər jümə xütbəsində bu sözləri təkrar edərdi.

Peyğəmbər -səlləllahu aleyhi vəsəlləm- bu sözləri söylədiyi zaman bidətin heç bir növü yox idi. Lakin Peyğəmbərin bizə

qadağan etdiyi dini yeniliklər (bidətlər) sonrakı dövrlərdə bidətçilər tərəfindən gündəmə gətirildi.

Uja Allah dini yenilik və xurafatlardan təmizləmək, xeyir istədiyi şəxslərin Kitab və Sünnəyə dönmələri üçün islam ümmətindən alimlər seçdi. Bununla da bütün islam aləmində qəflətdən oyanma və dirçəliş başlandı. İslam toplumu bidət və xurafatları tərk edərək diqqət və nəzərlərini Kitab və Sünnəyə yönəltməyə başladı. Ümmətin gənjləri nur və hidayət yolunu axtarıb, bidət və xurafatlardan çəkinməyə üz tutdular. Əqidə, dövlətçilik, iqtisadi və ijtimai məsələlərdə islam ideologiyasına yeridilmiş batil inanj və zəlalətin bütün formalarından uzaqlaşma başlandı.

Allahın kitabında, Onun elçisinin sünnəsində və saleh sələfin yolunda ümmətin gənjlərinin ehtiyaj duyduğu və araşdırdıqları bütün məsələlər var ki, bu səbəbdən heç bir batil və zəlalətlə dolu inanjlara ehtiyaj yoxdur.

Təəssüflər olsun ki, jəmiyyətin islami tərbiyəsində bidəti sünnədən ayırd etməyə savadı olmayan və bu işdə sələf yolunu və metodunu bilməyən, batil inanjlardan təsirlənən bəzi jahillər meydana gəlmişlər. Onlar bununla kifayətlənməyərək dini-elmi məsələlərdə çox savadsız yazılar qələmə almış, şişirdilmiş batil iddialar nətijəsində gənjlərin bir qismini öz ətrafında toplamağa nail olmuşlar. Beləliklə bidət, şirk, tövhid və sünnə, həmçinin saleh sələfin yolunun önəmsiz olduğu, ətraflarında toplanmış gənjlərin bu məsələlərə önəmsiz olduğu beyinlərinə yeridilmişdir. Bu batil yola dəvət edənlərin nə qədər bidətləri və xətaları olsa belə, onlardan bəzilərinin həddindən artıq öyülməsi, şişirdilməsi səhnəsi meydana gətirildi. Əslində belə səhnələrin arxasında ümmətin gənjlərini bu batil yola dəvət edərək boş şüarlar altında öz mənafelərinə qulluq etmək durur.[1]

Buna görə də islam alimləri böyük məsuliyyət daşıyırlar ki, o aldadılmış gənjlərə haqqı bəyan edib, hidayətə aparan yolu zəlalət yollarından ayırsınlar, aldadılmış gənjlərə kömək

---

[1] Яряб юлкяляриндя Салман, Сяфяр вя Йащйа ял-Йащйа кими шяхслярин эянжляри мейданлара, ингилаблара сцрцклямяси буна парлаг мисалдыр. Юз мянафеляриня гуллуг етмяк цчцн “хяvariж” (харижиляр) фикирли шяхсляр ятрафында топладыглары, ислам цчцн хейир истяйян эянжляр яфсуслар олсун ки, бу йыртыжы асланларын жайнагларындан гуртара билмядиляр.

göstərsinlər və batil şüarlar altında gənjləri aldadan çirkin niyyətli zəlalət yoluna dəvət edənlərdən çəkindirsinlər.

Bu mövqedən çıxış edərək, Seyyid Qutubun əqidə və ya başqa məsələlərdə Peyğəmbərə -səlləllahu aleyhi vəsəlləm- və saleh sələfin yoluna müxalif olduğunu, islam gənjlərinə nəsihət olaraq dəlil və sübutlarla açıqlamağı özümə borj bildim.

Allahdan istəyim odur ki, bu əmanətin ağırlığını və Allah qarşısında məsuliyyət hiss edən hər bir müxlis elm adamını bu ümmətin gənjlərinə nəsihət və haqq yolunu bəyan etmələrinə müvəffəq etsin. Allahdan diləyirəm ki, haqqı bilən elm əhlini şirk və bidətdən çəkindirmək və haqq yolunu bəyan etməkdə imam Şafii, imam Əhməd, imam Buxari, Abdullah ibn Əhməd, İbn Teymiyyə, İbn Batta, Ajuri, İbn Qeyyim və başqa bu kimi sələf alimlərinin yolu ilə getmələrinə müvəffəq etsin. Peyğəmbərin -səlləllahu aleyhi vəsəlləm- qoyub getdiyi və gejəsi də gündüz kimi (işıqlı) olan haqq yoluna dönsünlər.

Şübhəsiz ki, hər bir müsəlmanın, xüsusilə də elm əhlinin islam ijtimaiyyətinə və gənjlərinə yönəlmiş vajib əməlləri vardır. Seyyid Qutubun əqidəsi və fikirləri haqqında yazmağımın səbəbləri bunlardır:

Birinji səbəb haqqı bəyan etmək, batil əməllərdən çəkindirmək, həmçinin hidayət yolunu zəlalətdən ayırmaq xüsusundadır.

«Allah kitab əhlindən: “Siz onu (kitabda olanları) **gizlətməyib, insanlar üçün aydınlaşdırmalısınız!”– deyə əhd aldığı zaman onlar bu əhdə arxa çevirdilər və onu az bir qiymətə satdılar. Onların bu alış-verişi nejə də pisdir!»** («Ali İmran», 187);

«Allahın nazil etdiyi kitabda (Tövrat və İnjildə) **olanları** (sonunju peyğəmbərin vəsfini) **gizlədənləri və onun müqabilində bir az para alanların yedikləri qarınlarında anjaq oda dönəjəkdir. Qiyamət günü Allah onlarla danışmaz,** (onları) **təmizə çıxarmaz, onları şiddətli əzab gözləyir!»** («əl-Bəqərə», 174);

«Kitabda (Tövratda) **insanlara aşkar etdiyimiz dəlillərdən sonra göndərdiyimiz nişanələri və doğru yol göstərən ayələrimizi gizlədən şəxslər Allahın lənətinə düçar olar və bütün lənət edə bilənlər də onlara lənət**

edər. Mən anjaq tövbə edənləri, yaxşı işlər görənləri və (Tövratda buyurduqlarımı) **bəlli edənləri əfv edərəm. Mən tövbələri qəbul edənəm və mərhəmətliyəm»** («əl-Bəqərə», 159-160).

Seyyid Qutub Qurani-Kərimi təfsir etmiş, əqidə və Quranın insanlara bəyan etdiyi hidayət yolunu tutmalarını və bununla da dünya və axirətdə səadətə qovuşajaqları bəzi məsələlərin şərhini vermişdir. Əshabələr, tabiinlər, tabiinlərdən sonra gələnlər, hidayət yolunda olan istər təfsir, istərsə də hədis və fiqh imamları bu məsələlərə iman etmişlər. Seyyid Qutub isə belə məsələlərdə əhli-sünnəyə müxalif olan bidət əhli ilə eyni mövqedədir. Buna görə də Seyyidin bu mövqeyini açıqlamağı özümə borj bildim.

İkinji səbəb: Bu birinji səbəblə mahiyyətjə eynidir.

Uja Allah nəsihət etməyi, yaxşı işləri insanlara buyurmağı, pis işlərdən çəkindirməyi əmr etmişdir. Şəkk yoxdur ki, Allahın kitabına, Peyğəmbərin -səlləllahu aleyhi vəsəlləm- sünnəsinə müxalif olmaq ən pis münkər işlərdən biridir. (Buna biganə qalmaq isə, xüsusilə də özlərini elm əhli kimi qələmə verməyə çalışan bəzi insanların etdiyi kimi) Seyyid Qutubun müxalif olduğu məsələləri gizlətmək və ya buna susmaq, Seyyid Qutubun kitabı nur və hidayətlə doludur demək və ya bəzilərinin dediyi kimi, sanki Seyyidin kitabları jənnətdə yazılıb demək (xariji fikirli Salman Övdanın dediyi kimi, Seyyid Qutub hidayət və din imamlarındandır) Allahın dininə və müsəlmanlara qarşı xəyanətdən başqa bir şey deyildir.

Üçünjü səbəb: Seyyid Qutubun şəxsiyyəti və yazdığı kitablar haqqında şişirdilmiş fikirlərin söylənilməsi.

Bu artıq o dərəjəyə çatmışdır ki, Seyyid Qutubun kitablarında mövjud olan xətalar və batil inanjların həqiqəti barəsində nə fikirləşir, nə də ki təsəvvür edirlər. Bu da onun şəxsi həyatı və kitabları haqqında şişirdilərək yazılmış fikirlərin nətijəsidir. Əksinə, bəzi batil

inanjlı azmışlar (“xəvarij”lər, “hizbu ət-təhrir”, “ixvan”lar və s.) öz mənafelərinə qulluq etdiyi üçün bu həqiqətləri gizlədir və Seyyidin xətalarını bəyan edənlərə qarşı savaş açırlar.[2]

---

[2] Беля «саваш»а мяруз галанлардан бири дя шейх Щади бин Раби ял-Мядхялидир (Аллащ ондан разы олсун!). Сеййид Гутубун батил

Dördünjü səbəb: Məhəmməd Qutub və başqalarının Seyyid Qutubun kitablarını israr etmələri və onun kitablarının çox çap edilməsi jəhdləridir.

Məsələn, «Zilalül Quran» təfsir kitabı, bu kitab bidət və xürafatlarla dolu olmasına baxmayaraq 17 dəfə nəşr olunmuşdur. «Məalim fi ət-tariq» adlı əsəri 15 dəfə nəşr olunmuşdur. «Ədalətu əl-ijtimaiyyə» kitabı çoxlu xətalarla zəngin olmasına baxmayaraq 12 dəfə nəşr olunmuşdur. Bundan başqa, Seyyid Qutubun batil inanjlar və bidətlər yayan digər kitabları dəfələrlə çapdan çıxmışdır.

Seyyid öz kitablarında islam dinində əsli olmayan (bidət, batil inanj daşıyan) elə fikirlər irəli sürür ki, İmam Əhməd, İbn Teymiyyə, İbn Qeyyim, Buxari, Müslim və s. kimi böyük alimlərin əsərlərində belə fikirlərə rast gəlmək mümkün deyil. Bunun səbəbi isə, ümməti çaşdırmaq və şişirdilmiş iddialarla kitablarını və kitablarında irəli sürülən batil inanj və fikirləri yaymaq jəhdidir.

Beşinji səbəb: «Ədalətu əl-ijtimaiyyə» kitabındakı irəli sürdüyü batil fikirlərini nümunə göstərmək istəyirəm. O fikirlər ki, Seyyid bunların üzərində israrla dayanmışdır.

Bu kitab Seyyidin ən birinji kitablarındandır. Bu kitabdakı batil fikirləri özünü sünnə əhlinə aid edən, sufilik çirkabında qərq olan ən jahil insan belə qəbul etməz... Bu da Seyyid Qutubun Peyğəmbərin əshabələrinə qarşı ədəbsizliyi və onları pisləməsidir.

Elm əhlinin və ağıl sahiblərinin tənbehinə (tənqidinə) baxmayaraq, Seyyid və qardaşı Məhəmməd, həmçinin «Müsəlman qardaşlar təşkilatı» artıq 40 ildən çoxdur ki, bu fикirlər üzərində israr etmişlər.[3]

инанжларыны цзя чыхардыьы цчцн бязи яряб юлкяляриндя Салман, Сяфяр, Йящйа ял-Йящйа, Ябдцр-Рящман Ябдцл-Халиг кими хяvariж фикри дашыйанлар вя «Мцсялман гардашлары тяшкилаты» ону щяр йердя писляйир вя ону инсанларын эюзцндян салмаг цчцн щяр жцр чиркин ямяля ял атырлар.

3 Онлар инди дя эянжляри алдатмаг цчцн юзлярини сяляфи адландырмаьа чалышан Салман, Сяфяр, Йящйа ял-Йящйа вя башга хяvariж фикирли шяхсляр Сеййидин бу батил фикирляриня эюз йумурлар. Чцнки онлар Сеййидя рядд йазсалар, бу заман эянжляр Сеййидин китабларындан цз чевиря билярляр. Сеййидин китаблары ися юз батил хяvariж фикирлярини йаймаг ишиндя онлар цчцн мянбядир. Бунунла кифайятлянмяйяряк, онлар Сеййид Гутубу вя хявариж фикирли мяслякдашларыны горумаг цчцн юзляриндян йени метод

Bu isə Seyyid Qutubun yolu və fikirləri ilə qürurlanan və bu yolun davamçısı olan doktor Səlahəddin əl-Xalidi «Seyyid Qutub: min milad ilə istişhəd» kitabında Seyyidin «Ədalətu əl-ijtimaiyyə» kitabı haqqında dediklərindən: “Müxtəlif hökumət dairələrində, kommunistlər və “ixvan”lar arasında bu kitabın təsirinə işarə etdik. Seyyid bu kitabı ilə «Müsəlman qardaşlar təşkilatı»na yaxınlaşdı və bu təşkilatın ən mübariz üzvlərindən və qabaqjıllarından (lider) oldu”.

Mahmud Şakir (Allah ona rəhmət etsin! -rəhmətullahi aleyhi-) Seyyid Qutubu «Ədalətu əl-ijtimaiyyə» kitabında əshabələrə qarşı ədəbsizliyi və Osmanı (Allah ondan razı olsun! – radıyaallahu anhu -) tənqid etdiyi üçün ittiham (tənqid) etmişdir. Bu kitab artıq Seyyidin sağlığında bir neçə dəfə çap edilmişdi. Sonunju dəfə 1964-jü ildə «İhya kutubu əl-arabiyya» nəşriyyatı tərəfindən 6-jı dəfə çap edilmişdir ki, bu da düzəldilmiş (yoxlanılmış) nüsxədir. Seyyid bu kitabda

---

уйдурдулар ки, бу да «мянщяжцл-мцвазянят»дыр. Йяни яэяр щяр щансы бидятчийя рядд етсян, онун йахшы ишлярини дя гейд етмялисян. Бу ися салещ сяляфин методуна зиддир; бунунла демяк истяйирляр ки, яэяр сян Сеййидя вя йа батил фикирли диэяр инсанлара рядд жвабы йазсан, онларын батил фикирлярини инсанлар цчцн ачыгласан, бу щалда онларын йахшы ямяллярини дя гейд ет... йяни яэяр мян Сеййидин фикирлярини инсанлара ачыгласам вя сонда десям ки, “анжаг Сеййид дя ислама хидмят едиб” (яслиндя бу хидмят зярярдян башга бир шей дейилдир), мян Сеййидин батил фикирляриндян инсанлары чякиндиря билярямми? Хейр, яксиня, сизи щейрят вя щцбщяляр алтында бурахмыш оларам. Бу йени уйдурулан метод щаггында ясрин мцщяддиси (щядис алими) Шейх ял-Албани бидят демишдир. Щядис елминдя равилярин ядалятлилийи (тя’дил) вя онларын жярщи (йяни щансы рявайятчидян щядис эютцрцлмясинин гейд олунмасы) методуна сюйкянсяк, эюрярик ки, жярщ едилян равиляр йаланчы, бидят ящли, фасиг олса беля мцсялман сайылырлар. Амма жярщ вя тя’дил елминдя онларын йахшы ишляри гейд олунмур, чцнки бу мягамда онун беля ишляриндян данышмаьа лцзум йохдур. Бурада ясас мягсяд онун няйя эюря жярщ едилдийиня бахмагдыр. Хцлася, бу хяварижляр Сеййидин няинки батил фикирляриня эюз йуммаг, ону вя юз хявариж фикирли мяслякдашларыны мцдафия етмяк цчцн, Аллащдан горхмадан беля, щяйасызжасына юз истякляриня уйараг юзляриндян батилжясиня йорумлар едяряк Гуран айялярини дялил эятирирляр. Бу уйдурма метод ися ислам динини йер цзцндян йох етмяк барядя фикирляшян Аллащ дцшмянлярини чох севиндирир. Яэяр бу метод доьру олсайды, сяляф алимляримиз буну равиляр щаггында йаздыглары ясярляриня тятбиг едярдиляр.

Сяляф алимляриндян беля бир мисал рявайят олунур: «Бцтцн хейрляр сяляф йолуна табе олмагда, бцтцн шярляр ися хяляф (Сеййид Гутуб кими сонрадан эялянляр) йолуна табе олмагдадыр.

Mahmud Şakirin və başqalarının qeyd olunmuş tənqidindən sonra Osman və Müaviyəyə qarşı yönəlmiş tənqidi ifadələri silmiş və «İslam təsəvvürü və mədəniyyət» başlığı altında yeni bir fəsil yazmışdır ki, bu həmçinin onun «Yoldakı işarələr» kitabında da vardır. Bununla belə, Seyyid Qutub «Ədalətu əl-ijtimaiyyə» kitabına islam hərəkatındakı (batil) fikirlərini, islam əsasları üzərində yeni islami həyat qurmaq [4] fikrini əlavə etmişdir. Həyatının sonuna qədər isə, yəni 1965-ji ildə edam olunmasınadək o bu fikirlərində qalmaqda davam etmişdir.

Bu da Seyyidin əshabələrə qarşı pis düşünjələrdə olmasını (ədəbsizliyini) və bu kitabda sosializmi müdafiə etməsi, bütün islam toplumunu jahil (yəni kafir) bir toplum olduğunu və bu fikir üzərində israrla dayandığını bizə bəyan edir. Onun fikirlərinin və yolunun davamçıları hər şeydən əvvəl Allah qarşısında məsuliyyət daşıyırlar.

Altınjı səbəb: Seyyid Qutubun Osmana -radıyaallahu anhu- və əshabələrə -radıyaallahu anhum- qarşı tənqidi və ədəbsizliyini bəzi bidət əhlinin dəlil kimi istifadə etməsi.

Seyyid Qutubun və onun misalında özlərini sünnəyə aid edən bidət əhlinin əshabələri pisləməsini buna, yəni əshabələrə qarşı tənqidə ijazə verilməsini deyənlər vardır.

Budur, ibadi[5] xariji Əhməd Həmdu əl-Xəlili, Əmmanın müftisi, zamanımızın qatı xəvarijlərindən, əshabələrə qarşı kin hissləri daşıyan, hijri 1404-jü ildə Nədi Səqafi Əmmanda onu ziyarət edəndə dediklərini, İordaniyada əmmanlı tələbələrin dərj etdiyi «Jibrin» curnalı bu görüşmədə olan söhbəti öz saylarında nəşr etmişlər: «O kor-koranə baş vermiş fitnə barəsində (əshabələr arasındakı fitnə nəzərdə tutulur), bu fitnəyə qatılanlar və bu fitnənin qığıljımlarına tuş gələnlər barədə hökm vermək məqsədim deyil. Həqiqətən, məqsədim ibadilərə qarşı yönələn ittihamları dəf etməkdir (çünki xəvarijlər bəzi əshabələrə qarşı ədavət hissində olmaqla bərabər onların kəramətlərinə də dil uzadırlar) və demək istəyirəm ki, ibadilər bu meydanda tək deyillər. Başqaları da var, bu fitnə barədə izahlar vermiş və orada

---

[4] Бу фикирлярдян индийядяк мювжуд олмуш ислам топлумуну, бу топлумун ислами ясаслар цзяриндя гурулмадыьына эюря кафир щесаб етмяси нятижясиня эялмишдир.

[5] Хявариж фиргяляриндян биринин ады. Щал-щазырда Оман дювлятиндя мювжуддурлар.

olanları qələmə almışlar. İndiki əsrimizə nəzər salsaq görərik ki, əsrimizin islam mütəfəkkirlərindən bu fitnəni və orada baş verənləri qələmə almışdır. Bunlardan birisi də, islam uğrunda şəhid olmuş Seyyid Qutub «Ədalətu əl-ijtimaiyyə» kitabında bu barədə yazmışdır».

Sonra o, sözünə davam edərək dedi: «İndi isə birlikdə Seyyid Qutubun yazdıqlarına qulaq asaq: *"İslam əhatəsində qalsa belə, artıq islam hökmünə baxışlar Osmanın xilafəti vaxtında şəkk-şübhəsiz dəyişildi. Osman xilafətə gəldiyində artıq qojalmışdı, onun arxasında isə islamdan kənara çıxaraq bütün işləri Mərvan ibn Həkəm idarə edirdi. Osmanın təbiəti zəif, ümidsizliyə qapanan və öz əhlinə (qohum-əqrəbasına) qarşı isə sevgi-məhəbbəti şiddətli idi"*».

Daha sonra Seyyid Qutubun Osmana -radıyaallahu anhu- qarşı şiddətli tənqidini ərz etdi ki, bu müqəddimədə onu ərz etmək üçün vaxt kifayət deyildir.

Verilən çıxarışdan bir nətijəyə də gəlirik ki, bu da əshabələrə qarşı kin hissi daşıyan bidət əhli üçün Seyyidin hüjjət mənbəyi olmasıdır.

Bu və digər səbəblərə görə uja Allahdan əjr, savab umaraq bidətçilərə rədd javabını yazmağı üzərimə vajib bir iş bildim və haqqa səs verərək bu yolda aldanmış gənjləri haqqın səsi ilə çağırıram. Peyğəmbərin -səlləllahu aleyhi vəsəlləm- *«Kim hidayət yoluna dəvət edərsə, (onun səyi ilə) bu yola uyanların savabı qədər həmin çağırışçıya Qiyamətə qədər savab yazılar»* hədisindəki çağırışa javab verərək bu işə başladım.

Allahın salavatı və salamı peyğəmbərimiz Məhəmmədə, onun ailəsinə və əshabələrinin üzərinə olsun.

Rabi bin Umeyr əl-Mədxəli

SEYYİD QUTUBUN HƏYATINDAN GÖRÜNTÜLƏR

Seyyid Qutubun tərjümeyi halından söz açmaq istəmirəm, çünki onun haqqında şişirdilərək artıq çox məqalələr dərj olunmuşdur. Onun bəzi xətaları haqqında söz açıldıqda isə, müdafiə edənlər hay-küy qaldıraraq onu daha da yüksəklərə qaldırır, ən son dediklər isə "o ümmətin müjtəhid alimlərindəndir" sözüdür.

Ümməti təkfir etməsi, Qurana məxluq deməsi, Peyğəmbərin -səlləllahu aleyhi vəsəlləm- əshabələrini təhqir etməsi, Allahın sifətlərini inkar etməsi, Allahın mütəkəllim (danışan) sifətini təvil[6] edərək «Onun danışmağı müjərrəd iradəsidir» deməsi, vəhdətül-vüjud[7] və hüluli[8] etiqadı, ruhun əzəli olması etiqadı, sosializmi müdafiə etməsi, müsəlmanların məsjidlərini jahiliyyə məbədləri adlandırması, Peyğəmbərin -səlləllahu aleyhi vəsəlləm- möjüzələrini aşağı səviyyəli sayması, əhəd hədisləri[9], həmçinin mütəvatir[10] rəvayətləri rədd etməsi və sairə zəlalətlərlə dolu əqidəyə sahib olan Seyyid Qutub nə üçün hər zaman şişirdilməli, yüksəkliklərə qaldırılmalı və nəyə görə bu xətalar onun elmi dərəjəsini aşağı salmalı deyil?! Nə üçün?!

Bu xüsusiyyətin sirri nədədir? Bəlkə bu xüsusiyyət üçün Uja Allahdan vəhy enmişdir? Nəyə görə başqa bidət əhlinə qarşı qoyulan sərt mövqe Seyyid Qutuba qarşı qoyulmamalı, başqa bidət əhli rədd edildiyi kimi, bidətçi Seyyid rədd edilməməlidir? (Nəyə görə Salman, Səfər, Yəhya, İbrahim Düveyş, Aid əl-Qarni kimi xəvarij fikrin daşıyıjıları bu xətalara göz yummalıdır? Bütün bunların sadəjə bir səbəbi vardır ki, bu da Seyyidin kitablarının xəvarij fikirlərinin yayılması işində onlar üçün bir qaynaq, mənbədir…)

---

[6] тявил – мянаны башга жцр йозмаг

[7] Вцжудларын сон нятижядя тяк вцжудда бирляшмяси ягидяси суфилийин батил уйдурмасыдыр. Бу ягидяйя эюря йер цзяриндяки бцтцн мювжуд вцжудлар тяк вцжуддан ибарятдир, йяни сянин, мяним вя йа Аллащын вцжуду тяк вцжудда бирляшир.

[8] Батил суфи ягидясидир. Вцжудларын бир-бириндя йерляшмяси инанжыдыр (Аллащын вцжудда бирляшмяси). Бу барядя мяшщур суфи алимляриндян бири дейир: «Мяним яммамямин алтында Аллащдан башга щеч кимся йохдур».

[9] Тяк бир равидян рявайят олунан щядисляр.

[10] мцтяватир – рявайяти чох варид олан щядис.

Əgər, kimliyindən asılı olmayaraq, başqa birisi Qurana məxluq demiş olsa idi, sünnə əhlinə mənsubluqdan çıxarılar və bidətçi və ya mötəzililərdən sayılardı.

Əgər Seyyid Qutub Qurana məxluq desə, Allahın mütəkəllim sifətini təvil edərək rədd etsə, islam toplumunu təkfir etsə nə üçün biz ona bidətçi deyə bilmərik?

Çünki terrorizm qılınjları onun fikirlərini dəstəkləyir. Seyyidin fikirləri islama zərər versə, təhlükəyə məruz qoysa belə, artıq bu fikirləri daşıyanların öz mənafelərinə qulluq etdiyi üçün sinələri bu batil fikirlərlə dolmuşdur. Seyyid Qutubun əleyhinə açdığımız tənqidi məsələlərin və bu məsələləri Seyyidin haradan mənimsəməsini bilmək üçün onun tərjümeyi-halından bəzi şeyləri sizə ərz etməyim münasib olardı.

Seyyid Qutubla qürurlanan, onu həddindən artıq yüksəklərə ujaldan doktor Salah Əbdül Fəttah əl-Xalidi deyir:

Seyyid Qutubun dini mövqeyini itirdiyi illər: Seyyid Qutub dini mövqeyini nə zaman itirdi?

1951-ji ildə Seyyid Əbdül Həsən ən-Nədəvi ilə görüşərkən o Misirin ujqar bir kəndində islam adət-ənənələrinin təsiri altında boya başa çatdığını, Sonra Qahirəyə gəldiyində ədəb, qərb elmləri və mədəniyyətini öyrənməyə yönəldiyində islam həqiqətlərində şəkk-şübhəyə düşdüyünü xəbər vermişdir. Bu mərhələdə Seyyid ədəbi mövzulara meyilli olaraq Quran öyrənməyə başladı. Artıq dini mövqeyini itirmə mərhələsi on beş il davam etmişdir. Dini mövqeyini itirmə mərhələsi isə eyni dərəjədə olmamış, əksinə, müxtəlif fərqli dərəjələrdə olmuşdur.

Şəkk-şübhələr tədrijən ona hakim olmuş, onun nəfsi və təsəvvüründə tədrijən öz təəssüratını büruzə vermişdir. Bütün bu şübhələr qüvvətləndikdən sonra öz təəssüratını tam açıq şəkildə büruzə vermişdir. O isə çalışırdı ki, bu şübhələrdən xilas ola bilsin. Seyyid islamın həqiqəti və imanla bağlı məsələlərlə üzləşdikdə, şübhələri özündən uzaqlaşdırmağa nail oldu. Bunun pis aqibətinin nətijəsindən özünü xilas edə bildi.

Şübhəsiz ki, dini mövqeyini itirmə mərhələsi 1925-ji ildən 1940-jı ilədək, yəni on beş il davam etmişdir.[11]

Mən isə (şeyx Rabi – tərj.) deyirəm ki, həqiqətən Seyyid Qutub şübhə və heyrətdən tam xilas ola bilmədi. Bu mərhələnin buraxdığı təsirlər onun kitablarında, xüsusilə də əqidə məsələlərində açıq-aşkar yer almaqdadır. Bunun ən böyük səbəbi isə yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, dini mövqeyini 1925-1940-jı illərdə itirməsidir. Bu illərdə şübhələrlə dolu həyatının təsirləri kitablarında özünü göstərir. Bu onun bu mərhələlərdə tam xilas olmamağına dəlildir. Buna görə də təhrifə yol vermək düzgün deyildir. Onu müdafiə edən Salah Əbdül Fəttah kimiləri bu barədə düşünsələr yaxşı olar.

ALLAHIN ELÇİSİ MUSAYA (Ə.) QARŞI SEYYİD QUTUBUN ƏDƏBSİZLİYİ

Seyyid Qutub «Təsvir əl-fənn» kitabında deyir[12]: *«Bundan əvvəl sizə iki jənnət (bostan, bağ) sahibi, Musa əleyhisəlam və onun ustadı hekayəsini ərz etdik. Bu hekayələrdə iki nümunəvi şəxsiyyətdən söz açılmaqdadır.*

1. Musa əleyhissəlam qissəsinə (hekayəsinə) nəzər salaq.

Şübhəsiz ki, o düşünmədən hərəkət edən, əsəbiliyə qapanan (əsəb xəstəliyinə tutulan), əsəbi dövlət başçısını təmsil edir.

Odur, Fironun gözü önündə, qəsrində və əmirləri altında tərbiyə alıb qüvvətli bir gənj oldu.

«(Musa) **şəhərə əhalisi xəbərsizkən girdi. Orada iki nəfərin vuruşduğunu gördü. Onlardan biri öz adamlarından** (yəhudilərdən)**, digəri isə düşmənlərindən** (qibtilərdən) **idi.** (Musanın) **adamlarından olan kəs düşməninə qarşı ondan imdad istədi. Musa onu vurub öldürdü...»** («əl-Qəsəs», 15).

Burada öz qövmünə təəssübkeşliyi və əsəbiliyə qapanmağı aşkar olur.

Əsəbilik xəstəliyinə tutulanlarda olduğu kimi öz nəfsini ələ alır və tezliklə əsəbilik ondan uzaqlaşır: **«...Musa onu**

---

[11] Сялащяддин ял – Халиди, «Сеййид Гутуб: мин ял-милад илял-истишщяд», с. 214-215.

[12] Сеййид Гутуб, «Тясвир ял-фянн»,1/200, 201, 203; «Зилялцл-Гуран», 4/2280, 2347, 2348

vurub öldürdü və dedi: "Bu şeytan əməlidir. Həqiqətən, o, (insanı haqq yoldan azdıran) **açıq-aşkar bir düşməndir!".** (Musa) **dedi: "Ey Rəbbim! Şübhəsiz ki, mən** (bu qibtini vurub öldürməklə) **özüm-özümə zülm etdim. Buna görə məni bağışla!".** (Allah Musanı) **bağışladı. Həqiqətən, O, bağışlayan və rəhm edəndir!** (Musa) **dedi: "Ey Rəbbim! Mənə bəxş etdiyin nemət haqqı! Mən əsla günahkarlara arxa olmayajağam!"»** («əl-Qəsəs», 15-17).

«Beləliklə, (Musa qibtini öldürdüyündən) **qorxaraq səhəri nigarançılıq içində qarşıladı...»** («əl-Qəsəs», 18). *Bu isə qorxudan sağa-sola çırpınan, həyəjanlar içərisində hərəkət edən və hərəkətindən şər toxuna bilən insanı təsvir edir. Bu da əsəbiliyə tutulanların sifətidir.*

Bununla bərabər o, Rəbbinə günahkarlara arxa olmayajağını vəd etmişdir. Baxaq görək Musa əleyhissəlam nə edəjək...

«...(Bir də nə görsə yaxşıdır!) **Dünən ondan imdad diləyən kəs** (bu gün də başqa bir qibti ilə vuruşaraq) **fəryad çəkib yenə onu köməyə çağırır. Musa ona dedi: "Sən** (gündə biri ilə vuruşduğun üçün) **doğrudan da açıq-aşkar bir azğınsan!"»** («əl-Qəsəs», 18).

Lakin Musa əvvəl etdiyi kimi bu gün də başqa birisini yaxalamaq və öldürmək istəyi duyur. Bu istək öz qövmünə olan təəssübkeşliyi, əsəbiliyi onun Rəbbindən bağışlanma diləməsini unutdurur: «(Musa) **onların hər ikisini** (həm özünün, həm də onu köməyə çağıran yəhudinin) **düşməni** (olan bu ikinji qibtini) **yaxalamaq istədikdə** (həmin yəhudi Musanın ona hüjum etmək istədiyini zənn edərək) **dedi: Ya Musa! Sən dünən birini vurub öldürdüyün kimi, mənidəmi öldürmək istəyirsən? Sən yer üzündə** (Misir torpağında) **anjaq bir zalim olmaq istəyirsən! Sən xeyirxahlıq edənlərdən olmaq istəmirsən!»** («əl-Qəsəs», 19).

Bu vaxt şəhərdən çaparaq gələn bir şəxs Musa əleyhissəlama elə bu saat şəhərdən çıxıb getməsini tövsiyə edir. Musa əleyhissəlam da bu tövsiyədən sonra şəhəri tərk edir.

İndi isə Musa əleyhissəlamın on il keçdikdən sonrakı həyatına nəzər salaq. Düşünə bilərsiniz ki, artıq Musa

əleyhissəlam sakit təbiətli, səbirli, mülayim, yetkinləşmiş şəxs olmuşdur.

Xeyr! Budur, indi isə Tur dağı tərəfdən onu nidalar səsləyir. Əsanı yerə at! Musa əleyhissəlam əsanı atdıqda o, ilana dönür. O, bunu görər-görməz yerindən sıçrayaraq arxasına baxmadan qaçmağa başlayır. Həqiqətən, o əsəbi gənjdir. Əgər o yetkinlik yaşına çatmış olsaydı, bu onun təbiətini dəyişdirərdi. Bəli, o qorxurdu, lakin bir az kənara çəkilib bu möjüzə haqqında düşünə bilərdi.

Baxaq görək zaman keçdikjə onun əsəblərindən nələr baş verəjək.

Artıq sehrbazlar üzərində qələbə çaldı. Bəni-İsraili dənizdən keçirərək xilas etdi. Sonra Tur dağında vəd olunmuş yerə – Rəbbi ilə görüşə (danışmağa) getdi. Şübhəsiz ki, o, peyğəmbərdir, lakin baxın görün Rəbbindən nə soruşur:

«Musaya vəd etdiyimiz vaxt gəlib çatanda Rəbbi onunla (arada heç bir vasitə olmadan) **danışdı.** (Musa:) **“Ey Rəbbim! Özünü** (jəmalını) **mənə göstər, Sənə baxım!” – dedi. Allah: “Sən Məni əsla görə bilməzsən. Lakin** (bu) **dağa bax. Əgər o yerində dura bilsə, sən də Məni görə bilərsən”, – deyə buyurdu...»** («əl-Əraf», 143).

Sonra hər bir insanın, eləjə də Musanın əsəbləri tab gətirə bilməyəjəyi hadisə baş verdi: **«...Rəbbi dağa təjəlli etdikdə onu parça-parça etdi. Musa da bayılıb düşdü. Ayılandan sonra isə: “Sən pak və müqəddəssən!** (Bütün eyb və nöqsanlardan uzaqsan!) **Sənə** (bu işimdən ötrü) **tövbə etdim. Mən iman gətirənlərin birinjisiyəm!” – dedi»** («əl-Əraf», 143).

Budur, tezliklə əsəbilik, həyəjan Musa əleyhissəlamdan uzaqlaşır. O gördükdə ki, qövmü öküzü ilahiləşdirib, əsəbiliyi yenidən qayıdır və Allahın ona vəhy etdiyi, əlindəki lövhələri səbirsizliklə, düşünmədən yerə atır.

Musa qəzəbindən əlindəki lövhələri yerə atdı. Qəzəbli halda onun sözünü dinləmədən qardaşının başından, saqqalından yapışıb özünə tərəf çəkməyə başladı: «(Harun) **belə javab verdi: "Ey anam oğlu! Saçımdan, saqqalımdan tutma. Doğrusu, sənin: – İsrail oğulları arasına ayrılıq saldın, sözümə baxmadın! – deyəjəyindən qorxdum».** («Taha», 94).

O vaxt ki, Musa əleyhissəlam bu əməli Samiri tərəfindən olduğunu bildi, qəzəbli halda ona tərəf dönüb, inkar edərək dedi: «(Musa) **dedi: "Çıx get burdan. Həyatın boyu** (jəza olaraq)**: "Bir kəs mənə toxunmasın** (mən də bir kəsə toxunmayım)**!" – deməli olajaqsan.** (Heç kəs səni dindirməyəjək, süfrəsinə buraxmayajaq, səninlə alış-veriş etməyəjək. Heç kəslə ünsiyyət etməyib tamamilə təjrid olunmuş bir vəziyyətdə yaşayajaqsan. Dəhşət səni bürüyəjək). **hələ səni əsla qaçıb janını qurtara bilməyəjəyin daha bir vaxt** (qiyamət günü) **gözləyir. İndi də tapınıb durduğun tanrına** (bütünə) **bax. Biz onu yandırajaq, sonra da** (külünü) **dənizə atajağıq!"»** («Taha», 97)*».*

Seyyid Qutub davam edir: *«Beləliklə yenidən qəzəb, şiddətlik və sərtlik onda peydə olur».*

Sübhanallah! Doğrudan da, Allah insanın ağlını alanda, əlbəttə ki, belə olar. «İslamın şəhidi» adlandırılan Seyyidin dediklərinə görə, Musa əleyhissəlam bütü inkar etdiyi üçün sərtmi rəftar etdi?

Beləliklə, deyirəm ki, həqiqətən Musa əleyhissəlam Allahın ən şərəfli elçilərindəndir. Başqa peyğəmbərlər kimi o da Allah yanında yüksək məqama sahibdir ki, insanlar da ona və başqa peyğəmbərlərə qarşı ədəbli, ehtiramlı olmalıdır. O, Allah yanında çox hörmətli peyğəmbərdir: **«Ey iman gətirənlər! Musaya əziyyət verən kəslər kimi olmayın! ...»**. («əl-Əhzab», 69).

O Allahdan başqa tanrı, büt tanımadığı halda nəyə görə jahil Seyyid Qutub kimi şəxs tərəfindən tənqid edilmişdir. Çünki onlar üçün hər zaman ətrafında deyindikləri hakimiyyət məsələsi önəmlidir.

«...Allah (Musanı) **onların dediklərindən** (böhtanlardan) **təmizə çıxartdı. O, Allah yanında çox hörmətli** (qədir – qiymətli) **idi»** («əl-Əhzab», 69); **«Mən səni** (peyğəmbər) **seçdim,** (sənə) **vəhy olunanı dinlə!»** («Taha, 13).

Seyyid Qutub üçün «Səhih əl-Buxari»də peyğəmbərlər haqqında göstərilən hədisləri oxumaq kifayət etmədi ki, Allahın hörmətli peyğəmbəri Musa əleyhissəlama yaraşmayan əsəbiliyə qapanan (əsəb xəstəliyinə tutulan),

sərt, hiddət və qorxaqlıq kimi başqa sifətləri aid etməklə özünə zülm etmiş və həddini aşmışdır?

İbn Məs'ud Peyğəmbərdən -səlləllahu aleyhi vəsəlləm- rəvayət olunan hədisdə demişdir: *"Peyğəmbər bir gün qənimətlər paylayırdı. Bir nəfərin "bu bölüşdürmə Allah üçün edilməmişdir" - dediyini peyğəmbərə xəbər verdim. Peyğəmbər* -səlləllahu aleyhi vəsəlləm- *qəzəbləndi və dedi: "Allah Musaya rəhmət eləsin, ona bundan da çox əziyyət edildi. O, səbr etdi".*

Seyyid Qutubun hörmətli peyğəmbər haqqında dediklərini eşidəndə insanın tükləri ürpəşir. Şübhəsiz ki, bü əməlin hökmü alimlərə görə çox təhlükəlidir və böyük günahdır. Bu mövzu haqqında İbn Teymiyyənin «Sarimül-məslul» və Qazi İyadın «əş-Şifa» kitabına mürajiət edə bilərsiniz.

Seyyid Qutub «Təsvirul-fəni» kitabında deyir: *"Musa əleyhissəlamın hekayəsinə nəzər salaq.*

Şübhəsiz ki, o düşünmədən hərəkət edən, əsəbiliyə qapanan (əsəb xəstəliyinə tutulan), əsəbi dövlət başçısını təmsil edir.

«(Musa) **şəhərə əhalisi xəbərsizkən girdi. Orada iki nəfərin vuruşduğunu gördü. Onlardan biri öz adamlarından** (yəhudilərdən)**, digəri isə düşmənlərindən** (qibtilərdən) **idi.** (Musanın) **adamlarından olan kəs düşməninə qarşı ondan imdad istədi. Musa onu vurub öldürdü...»** («əl-Qəsəs», 15).

Burada öz qövmünə təəssübkeşliyi və əsəbiliyə qapanmağı aşkar olur.

Əsəbilik xəstəliyinə tutulanlarda olduğu kimi öz nəfsini ələ alır və tezliklə əsəbilik ondan uzaqlaşır.

«Beləliklə, (Musa qibtini öldürdüyündən) **qorxaraq səhəri nigarançılıq içində qarşıladı...»** («əl-Qəsəs», 18). *Bu isə qorxudan sağa-sola çırpınan, həyəjanlar içərisində hərəkət edən və hərəkətindən şər toxuna bilən bir insanın sifətidir".*

Bu sözlər İbn Baza oxunduğu zaman: "Peyğəmbərlərə istehza etmək əsl mürtədlikdir" – demişdir.[13]

«LƏ İLƏHƏ İLLƏLLAH» KƏLMƏSİNİN TƏFSİRİNDƏ ELM ƏHLİNƏ MÜXALİF OLMASI

[13] Мянбя: 1413-жц илдя Шейх Ибн Базын (Аллащ она гяни-гяни рящмят елясин!) евиндяки дярсдя касетя йазылмышдыр.

Seyyid Qutub «Lə iləhə illəllah» kəlməsinin təfsirində mötəbər tövhid, təfsir, fiqh və dil alimlərinə müxalif olmuşdur.

O, "*Həqiqətən, ilah hər şeyi öz hökmü altına alan hakimdir*" - deyərkən, Maududinin keçdiyi yolu izləmişdir. Maududi də bu fikri alman filosofu Hegelin «Hökumətu əl-kulliyyat» kitabından əxz etmişdir.

Böyük sələf alimlərindən Nəzir Kəşmiri Maududi ilə görüşdükdən sonra bu sözləri demişdir: "Bir müddət keçdikdən sonra anladım ki, şeyx Maududi alman filosofunun «Hökumətu əl-kulliyyat» kitabındakı fikirlərini islam düşünjələri kimi irəli sürmüşdür".[14]

Seyyid «Ədalətu əl-ijtimaiyyə» kitabında deyir: "*Həqiqətən, dində qəti bir şəkildə məlumdur ki, qəlblərdə və insanın həyatında əqidəsi bərqərar olması üçün «Lə iləhə illəllah» kəlməsini şəhadət etməsidir, yəni Allahdan başqa hakim yoxdur. Hakimlik onun qədərində və əmrlərində təmsil olunur*[15]*."*[16]

Bəs peyğəmbərlərin dəvət etdiyi ibadət tövhidi harada qaldı. Hansı ki, o da «lə iləhə illəllah» kəlməsinin həqiqi mənasıdır. Artıq Seyyid belə batil təfsirləri ilə «lə iləhə illəllah» kəlməsinin əsl həqiqi mənasını aradan qaldırmış, batiljəsinə uyğun olmayan başqa təfsirlər vermişdir. Seyyid Qutub «əl-Qəsəs» sürəsinin 70-ji ayəsini təfsir edərək demişdir:

"*Yəni Onun yaradan və ixtiyar sahibi olduğunda şəriki yoxdur.*"[17]

Bu isə rübubiyyə tövhidinin mənalarından biridir. Belə təfsir «lə iləhə illəllah» kəlməsinin əsl həqiqi mənasını aradan qaldırır.

---

[14] Сялащяддин Мугбил, «Давату Шейх Ибн Теймиййя», сящ.119.

[15] «Ядаляту ял-ижтимаиййя», сящ.182, он икинжи чап.

[16] Артыг шащид олдунуз ки, Сейййид «ла илащя илляллащ» кялмясини Аллащдан башга щаким йохдур кими тяфсир етди. Бу тяфсирин архасында эизли тякфирчилийя йол ачан бир чох мяналар дурур.

[17] «Зилалцл-Гуран», 5/2707.

İmam İbn Jərir (Allah ona rəhmət etsin!) bu ayənin təfsirində deyir: “Məhəmmədin Rəbbinə and olsun ki, Ondan başqa ibadətə layiq məbud yoxdur.”[18]

İbn Kəsir bu ayənin təfsirində deyir: “Yəni ilahlıqda O münfəriddir ki, Ondan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur, nejə ki Ondan başqa istədiyini yaradan və istədiyini sevən Rəbb olmadığı kimi.”[19]

«(Ya Peyğəmbər!) **De: “Pənah aparıram insanların Rəbbinə; İnsanların ixtiyar sahibinə; İnsanların tanrısına...”»** («ən-Nəs» 1-3). Bu üç ayənin təfsirində Seyyid deyir: “*İlah hakimiyyəti əlində olan, hakimiyyətə sahib olan deməkdir.*”[20]

Əshabələrdən, mötəbər islam alimlərindən bu ayəni kim belə təfsir edib? Əlbəttə ki, heç kim. Hakimiyyət, sultan, hökmran Uja Allahın rəbb sifətlərindəndir. Həmçinin, yaradan, ruzi verən, öldürən, dirildən, hər şeyi idarə edəndir. Bütün bunlar Uja Allahın elm, qüdrət və hikmət üzərində olan kamil əməllərindən və sifətlərindəndir.

Amma Allahdan qorxmaq, Ona itaət etmək və ümid bağlamaq, həmçinin səjdə, rüku, təvaf, zikr etmək – qulların Allaha ehtiyajı olduğunu bildirən sifətlərdir. Nəzərə almalıyıq ki, bütün ibadətlər yalnız və yalnız Allah üçün edilməlidir. Ondan başqa heç bir ibadətə layiq haqq məbud yoxdur. Çünki məxluqatın Allaha ehtiyajı vardır. Onlar yerlərdə və göylərdə zərrə qədər olan bir şeyi belə yaratmağa qadir deyillər. Odur Haqq olan İlah. O, hər şeydən Ujadır, heç nəyə ehtiyajı yoxdur, yerlərdə və göylərdə nə varsa, onu yaradan Odur.

Allahın Rəbb, hər şeyi öz hökmü altına alan hakimiyyət sifətləri ilə ilah sifətini bir-birinə qarışdırmaq, ilahla rəbb kəlməsinə eyni məna vermək böyük bir xətadır. Belə səhv Seyyid Qutubun kitablarında çoxdur. Bəzən üluhiyyət tövhidinə rübubiyyət, bəzən də rübubiyyət tövhidinə üluhiyyət mənaları verməklə Allahın bütün elçilərilə göndərdiyi üluhiyyət tövhidini aradan qaldırır.

Jəhalət alimləri üluhiyyət tövhidini bilmədikləri üçün kəlamçılar səhvə yol vermişlər. Kəlamçıların düşdüyü belə

---

[18] Ибн Жярир, «Тяфсир ят-Тябяри», 20/102.

[19] Ибн Кясир, «Тяфсир Ибн Кясир», 3/299.

[20] «Зилалцл-Гуран», 6/4010.

xətaya indi də üluhiyyət tövhidini bilməyən çox müsəlman düşür. Bununla da övliyalar və qəbirlərin müqəddəsləşdirilməsi, ilahi haqlar olan dua, nəzir, qurban və sair kimi ibadətlərin Allaha deyil ölülərə edilməsi baş verir.

Seyyid Qutubun bu əməlində kəlam əhlinin yolunu, əməlini yeniləmək və bütün peyğəmbərlərlə göndərilmiş üluhiyyət tövhidini yox etmək məqsədi durur. Hansı ki, peyğəmbərlərlə onları təkzib edən düşmənləri arasında mübarizə nöqtəsi bu idi.

Seyyid deyir: "*Ərəblər öz lüğəti dillərində «ilah» və «lə iləhə illəllah» kəlməsinin mənalarını çox yaxşı bilirdilər. Onu da bilirdilər ki, üluhiyyət uja hakimiyyət deməkdir.*"[21]

O həmçinin deyir ki: "*Öz dilinin dəlalətini anlayan ərəb «lə iləhə illəllah» kəlməsinin «Allahdan başqa hakimiyyət sahibi yoxdur» mənasını verdiyini bilir.*"[22]

Mən isə deyirəm: "Həqiqətən, Seyyidin ərəblərə aid etdiyi, yəni «üluhiyyət hakimiyyət deməkdir» sözü nə ərəblərdən, nə də ki dil alimlərindən varid olmayıb. Əksinə, ilah ərəblərdə qorxu, sevgi ilə yanaşı, ibadətlə ona yaxınlıq edilən məbud deməkdir. Ərəblərin öz aralarında öz məsələlərinə aydınlıq gətirmək üçün əmirləri, hökm sahibləri var idi ki, onları heç vaxt ilah adlandırmamışlar.

Ərəbistan yarımadasının jənubunun və şimalının idarə edilməsi üçün onların padşahları var idi ki, onları ilah adlandırmamışlar və onlar rübubiyyət tövhidini də etiraf edirdilər.

Peyğəmbərə müxalif olanlar üluhiyyət tövhidinə qarşı etiraz edirdilər. **«Onlara: "Allahdan başqa heç bir tanrı yoxdur!" – deyildiyi zaman təkəbbür göstərirdilər»** («Saffat», 35).

"*Görəsən, o, "Allahdan başqa heç bir tanrı yoxdur" deməklə tanrıların hamısını bir tanrımı edib? Bu, doğrudan da, çox təəjjüblü bir şeydir.*" («Saffat», 35)"[23]

İbn Kəsir «Saffat» surəsinin 35-ji ayəsinin təfsirində deyir: "O, zənn edir ki, məbud təkdir, ondan başqa ilah yoxdur».

---

[21] «Зилалцл-Гуран», 2/1005.

[22] «Зилалцл-Гуран», 2/1006.

[23] Сизя бу ики айядян артыг айдын олду ки, онлар юзляриндян уйдурдуьу батил илащларыны щеч вахт щаким адландырмамышлар. Бу ися Сеййид Гутубун илащ кялмясинин мянасыны йозумунда ня гядяр жащил олдуьуну ачыглайыр.

Müşriklər bunu inkar edirlər. Allaha şərik qoşmanın tərki üçün təəjjüb edirdilər, çünki onlar ata-babalarından bütlərə ibadət etməyi öyrənmişdilər. Qəlbləri bunu artıq mənimsəmişdi. Nə vaxt ki, peyğəmbər -səlləllahu aleyhi vəsəlləm- onları bu çirkin əməldən uzaqlaşmağa çağırdı, bu onlar üçün çox çətin idi və təəjjüb doğururdu. Onlar deyirdilər: "Görəsən, o, "Allahdan başqa heç bir tanrı yoxdur" deməklə tanrıların hamısını bir tanrımı edib? Bu, doğrudan da, çox təəjjüblü bir şeydir." («Saffat», 35)

Seyyid Qutub «İbrahim» surəsinin 52-ji ayəsinin təfsirində deyir: "*Bu Quran insanlar üçün elə bir möjüzədir ki, onunla həm qorxsunlar, həm Allahın tək bir ilah olduğunu bilsinlər, həm də ağıl sahibləri düşünüb ibrət alsınlar.*

İlah rəbb olmağa layiq olan deməkdir – yəni hakim, dünyanı idarə edən hökmləri qoyan."[24]

Mən deyirəm: "Artıq ilah və «la ilahə illəlah» kəlməsinə hakim mənasını verməklə apardığımız müqayisənin nətijəsində Seyyidin fikirlərində (çoxlu) xətaların olduğunu bildiniz."[25]

SEYYİD QUTUBUN MÜSƏLMAN İJTİMAİYYƏTLƏRİNİ TƏKFİR ETMƏSİ

Seyyid Qutub «Məalim fi ət-tariq» kitabında deyir: "*Özünü müsəlman sayan o ijtimaiyyətlər (yəni müsəlman) jahillik zülmətinə bürünmüş kafir ijtimaiyyətlər sırasına daxil olur.*

---

[24] «Зилялцл-Гуран», 4/2114.

[25] Сеййид Гутубун «илащ» сюзцня щаким мянасыны вермясинин сябяби одур ки, щяр щансы бир инсан ислам ганунлары тятбиг олунмайан юлкядя йашайыр вя о юлкянин ганунларына табе олурса, демяк о кяс щямин юлкянин дювлят башчысыны юзцня илащ етмиш, бунунла да кафир олмушдур. Бу бцтцн йер цзяриндя ислам ижтимаиййятини тякфир етмяк демякдир. Бунун щеч бир дялили йохдур вя бу Сеййидин юз мянафейиня гуллуг етмяк цчцн уйдурдуьу батил йолдур.

Бу яввялки хяварижлярин фикирляриндян дя тящлцкялидир. Буна эюря ясримизин хяvariж фикирли цнсцрляри вя бу йола чаьыранлар Сеййидин китабларыны охумаьы тювсийя едирляр. Чцнки Сеййидин китаблары онларын юз батил хяvariж фикирлярини йаймаг цчцн идеал мянбядир.

Onların müsəlmanlar sırasına daxil olmamasının səbəbi isə bu kəslərin Allahdan başqasını üluhiyyət sahibi olduğuna etiqad etmələridir.”[26]

“Bu müsəlman ijtimaiyyətləri öz həyat quruluşlarında ibadətdə təkjə Allahı iqrar etmirlər. Əgər o ijtimaiyyətlər Allahdan başqasının üluhiyyət sahibi olmasına etiqad etməsələr də, Allaha aid olan xüsusi üluhiyyət sifətlərini Allahdan başqasına nisbət edirlər. Bu da Allahdan başqasının hakimiyyət sahibi olmasını və bu hakimiyyətdə onun nizamını, qanunlarını, adət-ənənələrini, bir sözlə, bütün həyatını təşkil edən ünsürləri təxminən qəbul edir.”[27]

Şeyx Rabi deyir: «Bu müsəlman ijtimaiyyətlərinin çoxu Allahın yaratdıqlarına ilahi sifətlər nisbət edir. Məsələn, onların qeybi bilmələrinə, sıxıntı və bəlaların onlar vasitəsilə aradan qaldırılmasına etiqad edirlər. Bəzi ibadətləri yardım diləmək, dua etmək, ümid bəsləmək və s. ibadətləri Allaha deyil, qəbirdə yatan ölülərə edib və onların qəbirlərini təvaf edərək orada qurban kəsirlər. Bütün bu şirkin növlərini Seyyid Qutub tövhidi batil edən əməllərdən saymır. Biz bunların, əlhəmdülillah – həmd olsun Allaha, şirk olduğunu qəbul etsək də, jahil insana kafir damğası vurmuruq.

Seyyid Qutub bunları şirk saymır və inkar da etmir. Ona görə şirk anjaq və anjaq bütün önündə durub səjdə etməkdir. Onun insanları təkfir etməsinə səbəb, onların Allahdan başqasını hakim qəbul etmələridir. Seyyid Qutub düşünmür

---

[26] «Мяаллим фи ят-тариг», 1/8,10,11,12: «Зилялцл-Гуран», 2/888. Яввял гейд етдийимиз кими, Сеййид Гутубя эюря илащ щаким демякдир. Йяни онун фикринжя щал-щазырдакы мцсялман ижтимаиййятляри Аллащдан башгасынын цлущиййят сащиби олдуьуна етигад едирляр вя бунунла да кафир олурлар. Чцнки онлар Аллащдан башгасынын щаким олдуьуну гябул едир. Бу ня гядяр дя чиркин бир фикирдир.

[27] Сеййид Гутубун бу фикирляри иля ня демяк истядийи артыг сизя ашкар олмушдур. Бу батил фикирлярля бцтцн ислам ижтимаиййятлярини тякфир етмякдян башга бир шей дейилдир. Чцнки Сеййид Гутубя эюря, илащ щаким демякдир. Бу ижтимаиййятляр Аллащдан башгасыны щаким ягябул етмякля кафир олмушлар. Бу батил фикирлярин нятижясидир ки, «мцсялман гардашлар тяшкилаты», «щизбут-тящрир», мцасир хяварижлярин вя онларын Мядиня шящяриндя башчысы Йящйа-Йящйа, Юзбякистян, Даьыстан, Газахстан вя башга республикаларда жищад шцары алтында нечя-нечя инсанларын ганынын ахытмасына сябяб олмушлар. Бу батил идейалары нятижясиндя йер цзцндя мцсялманлар арасында фитня-фясад тюрядир вя эцнащсыз инсанларын ганынын ахыдылмасына йол ачырлар.

ki, qəbirə tapınanlar və batil əqidəyə sahib olan sufi təriqətləri onun bu mövqeyini alqışlayır və özlərini ona nisbət edirlər.

Uja Allah Qurani-Kərimdə buyurur:

«(Ya Məhəmməd!) **Sənə nazil edilənə və səndən əvvəl nazil edilənlərə iman gətirdiklərini iddia edənləri görmürsənmi? Onlar Tağutun** (Şeytanın) **hüzurunda mühakimə olunmaq istəyirlər. Halbuki, onlara (Şeytana) inanmamaları əmr olunmuşdu. Şeytan isə onları (doğru yoldan) çox uzaq olan bir zəlalətə sürükləmək istər».**

Onlara: «Allahın nazil etdiyinə (Qurana) **və Peyğəmbərə tərəf gəlin!» - deyildiyi zaman, münafiqlərin səndən büsbütün üz döndərdiklərini görərsən.**

Bəs etdikləri əməllərin jəzası olaraq başlarına bir müsibət gəldiyi zaman (onların halı) **nejə olajaq? Sonra onlar sənin yanına gəlib: "Biz yalnız yaxşılıq etmək və barışıq yaratmaq istədik", - deyərək Allaha and içəjəklər.**

Onlar elə şəxslərdir ki, Allah onların ürəklərindəkini (yaxşı) **bilir.** (Ya Məhəmməd!) **Sən onlardan üz çevir, onlara öyüd ver və onlara özləri haqqında təsirli söz de!**

Biz hər bir Peyğəmbəri, anjaq ona Allahın iznilə itaət olunsun deyə, göndərdik. Onlar (münafiqlər) **özlərinə zülm etdikləri zaman dərhal sənin yanına gəlib Allahdan bağışlanmaq diləsəydilər və Peyğəmbər də onlar üçün əfv istəsəydi, əlbəttə, Allahın tövbələri qəbul edən və mərhəmətli olduğunu bilərdilər.**

Amma, xeyr! (Ya Məhəmməd!) **sənin Allahına and olsun ki, onlar öz aralarında baş verən ixtilaflarda səni hakim təyin etməyinjə və verdiyin hökmlərə görə özlərində bir sıxıntı duymadan sənə tam bir itaətlə boyun əyməyinjə iman gətirmiş olmazlar»** («ən-Nisa», 60-65)**.**

Seyyid Qutub bu ayənin təfsirində deyir: "*Uja Allah bu ayədə xristianları kafir, münafiq, Allahın ibadətindən uzaqlaşan rahiblərə müjərrəd olaraq tabe olduqları üçün onları özlərinə ilah edən, özlərini müsəlman adlandıran*

kəslərin etdiyi kimi, Allahdan başqasına tabe olmaqla və hakim götürməklə şirk edən müşrik adlandırır. Onlar Məryəm oğlu İsanı ilahlaşdıraraq ona ibadət etdilər. Müsəlmanların etdikləri də yəhudi və xristianların etdiklərinə bənzəyir.”[28]

“*Bu isə Allaha itaətdən uzaqlaşmaq, Allahın dinindən və «Lə ilənə illəllah» kəlməsindən çıxmaq deməkdir.”*[29]

Seyyid Qutub sözünə davam edərək demişdir: “*Bütün bunlar aşkar olduqdan sonra bu jahil ijtimaiyyətlərə qarşı islamın mövqeyini belə ifadə etmək olar ki, islam dini öz mahiyyəti etibarilə bu jəmiyyətlərin müsəlman olduğunu etiraf etmir və əksinə, inkar edir.”*

Bu islam ijtimaiyyətini təkfir etmək, onlara kafir damğası vurmaqdır, bu xarijilərin əqidəsindən də təhlükəlidir.

Şeyx Rabi rəddiyyəsində deyir: “Seyyid Qutubun «Məalim fi ət-tariq», «Zilalül-Quran» və başqa kitablarında mülahizə olunur ki, o, insanların qəbirləri təvaf etməsinə, onlara qurban kəsməsinə, qəbirlərin üzərində məsjid və qübbələr

---

[28] Йяни о мцсялманлар ки, дювлят башчыларына, ямр сащибляриня табе олурлар, демяк онлар да христианлар кими щямин дювлят башчыларыны илащиляшдирирляр. Чцнки Сеййидя эюря илащ щаким демякдир.

[29] Щюрмятли охужуларымыз! Артыг сизя айдын олмушдур ки, Сеййид Гутуб бу батил фикирляри иля бцтцн ислам аляминин кафир олдуьуну эюрцр. Яэяр христианлар юз ращиблярини илащиляшдирдикляри цчцн кафир олмушдуларса, щаггында данышылан мцсялман ижтимаиййятляри юз дювлят башчыларына табе олдуглары цчцн кафир олмушлар. Бу ися ящли-сцння ягидясиня мцхалиф, хяварижлярин ягидясиндян дя тящлцкялидир. Бу батил фикирлярин тясиридир ки, Йер цзяриндя фитня-фясад тюрядилир. Нечя-нечя эянжляри юз мянафеляри уьрунда жищад ады алтында юлцмя эюндярир, эцнащсыз йеря ганлар ахыдылыр, ня гядяр аьбирчяк аналар эюзляри йашла долу жищад ады алтында алдадылмыш ювладларынын йолуну эюзляйирляр. Буэцнкц эцнцмцздя «Мцсялман гардашлар тяшкилаты», мцасир хяварижляр, щизбиляр, сцруриляр, щизбут-тящрир, Щяммас вя саиря батил фикирляря сащиб олан бу тяшкилатлар демяк олар ки, щамысы тякфир мясяляляриндя Сеййид Гутубун фикирлярини дястякляйир вя мцсялманлар арасында фитня-фясад тюрядирляр. Чцнки Сеййидин батил фикирляри буну тяляб едир. Бу щятта о дяряжяйя чатмышдыр ки, юзлярини сяляфи адландырмаьа чалышан бу хяварижляр Сеййид Гутубун ислама вурдуьу етигад зярляриня эюз йумурлар. Бунунла да кифайятлянмяйяряк щяйасызжасына ону мцдафия едир, она ряддиййя йазанлара гаршы амансызжасына мцбаризя апарырлар. Она эюря ки, Сеййид Гутубун фикирляри онларын сийаси мювге арзуларына чатмалары цчцн юз принсип вя мянафеляриня гуллуг едир.

tikərək orada ibadət edilməsinə və bu əməllərin şirk olmasına önəm vermir. Seyyid Qutub insanları hakimiyyət məsələlərinə müxalif olmalarında məsuliyyətli görür. «Lə iləhə illəllah» (Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur) kəlməsinin təfsirində Allahdan başqa hakim yoxdur deyərək bu kəlmənin əsl mənasını, hansı ki, bütün səmavi kitablar və elçilər bu məna ilə bəşəriyyətə göndərilmişdir, puç edir.

Əsrimizə qədər hədis, fiqh, təfsir alimləri bu kəlməyə «Allahdan başqa ibadətə layiq haqq məbud yoxdur» mənasını vermişdilər. Amma Seyyid Qutub bütün islam alimlərinə müxalif olaraq «Allahdan başqa hakim yoxdur» mənasını vermişdir.

Xülasə, Seyyidin insanları təkfir etməsində izlədiyi metodu heç bir islam alimi təsdiqləməmişdir. Hakimiyyət məsələlərində düşünmədən ağlasığmaz dərəjədə hökmlər vermiş, günahsız insanları təkfir etmiş və bu mövzuda sələf alimlərinin açıqlamalarına iynə uju qədər də nəzər salmamışdır.

Başqa bir tərəfdən isə, qəbirlərə ibadət edilməsini inkar etmir. Hansı ki, «lə iləhə illəllah» kəlməsinə müxalif olan da bu əməldir. Buna görə də xəvarijlər və bidət əhli Seyyidin getdiyi yolu və yazdığı kitabları dəstəkləyir və onun fikirlərini alqışlayırlar.

Arzum budur ki, dininə sadiq olan müsəlmanı, xüsusilə də Seyyid Qutubun batil fikirləri ilə aldadılan gənjləri Uja Allah Öz lütfü və mərhəməti ilə hidayət yoluna yönəltsin.”

SEYYİD QUTUB MÜSƏLMAN İJTİMAİYYƏTLƏRİNİN TƏKFİRİ FİKRİNDƏN BƏHRƏLƏNƏRƏK MÜSƏLMANLARIN BÜTÜN MƏSJİDLƏRİNİ JAHİLİYYƏ MƏBƏDLƏRİ ADLANDIRIR.

«Musaya və qardaşlarına: “**Jamaatınız üçün Misirdə evlər tikdirib onları qiblə** (namazgah) **edin, namaz qılın və möminləri** (zəfərlə, Jənnətlə) **mücdələyin!” – deyə vəhy etdik»** («Yunus», 87).

Seyyid Qutub bu ayənin təfsirində deyir: “*Burada mənəvi və nizami (maddi) hazırlığa işarə edilir. Bunlar ikisi də fərdlər və ijtimaiyyətlər üçün, xüsusilə də savaşdan və*

çətinlikdən əvvəl zəruridir. Ola bilsin ki, bəziləri mənəvi hazırlığa önəm vermir, lakin həyat təjrübələri bunu göstərir ki, həqiqətən də savaşda birinji silah etiqaddır. Etiqaddan payını almayan əsgərin əlindəki silah çətin vəziyyətdə ona fayda verə bilmir.

Bu təjrübə ki, (yəni ayədə deyilən) Allah müsəlman qrupuna onlardan nümunə alması üçün ərz edir, bu israil övladları üçün xüsusi deyil. Bu xalis iman təjrübəsidir. Fitnə-fəsadın çoxaldığı, jəmiyyətin pozğunçuluğa düçar olduğu vaxt, ola bilsin ki, möminlər özlərini bu jahil ijtimaiyyətdən (müsəlmanları qəsd edir) qovulmuş görsün. Bu vaxt ərzində Uja Allah bizə aşağıdakı tövsiyyələri edir:

1. İmkan daixilində fitnə-fəsada, pozğunçuluğa düçar olmuş bu ijtimaiyyətlərdən üz çevirmək. Mömin qrupu özünü fitnə-fəsaddan qorumaq üçün Allahın vədi gələnə qədər bir yerdə toplanmalı.[30]

2. Jahiliyyə məbədlərindən (yəni məsjidlərdən) uzaqlaşmaq, jahil ijtimaiyyətdən uzaq olduğunu hiss etmək üçün müsəlmanlar qrup halında toplanmaq üçün evlərini məsjid etməli və burada Rəbbinə ibadətlə məşğul olmalı." («Zilalül-Quran», 3/1816)[31]

Bundan da böyük təkfir ola bilərmi?

Seyyid Qutub bəzi islam əməllərini və etiqadlarını jahiliyyə əməli və zəlalət adlandırır.

Məgər bu Allahın məsjidlərini xarabalığa çevirmək deyilmi?

SEYYİD QUTUB YER ÜZƏRİNDƏ MÖVJUD OLAN MÜSƏLMAN İJTİMAİYYƏTLƏRƏ MÜRTƏD (DÖNÜK) HÖKMÜNÜ VERİR VƏ ONLARIN ALLAHIN DƏRGAHINDA ONU İNKAR EDƏN KAFİRLƏRDƏN DƏ DAHA ÇOX ŞİDDƏTLİ JƏHƏNNƏM ƏZABINA DÜÇAR OLAJAQLARINI DEYİR.

---

[30] Сеййидин бу сюзляринин защириндян илк анда баша дцшцлцр ки, о эюзял тювсиййяляр едир, амма сонра дедикляриня нязяр салдыгда эюрярсиниз ки, бурада мюминляри ижтимаиййятдян узаглашдырмаг вя онлары тякфирчилийя вя террорчулуьа жялб етмяк планлары дурур.

[31] Инсанын дахилиндян беля бир суал эялир ки, бу ибадятляр мясжиддя едиля билмязми? Ялбяття ки, бяли, едиля биляр. Амма Сеййид Гутубун мягсяди тамамиля башгадыр. Бурада мягсяд дювлятя гаршы эизли тяшкилатлар гурмагдыр.

Seyyid Qutub demişdir: “*Artıq islam dini bəşəriyyətə gəldiyi dövrdəki jahiliyyə vaxtı öz çarxlarını geri çevirir. Bəşəriyyət Peyğəmbərə -səlləllahu əleyhi və səlləm- Qurani-Kərim nazil olduğu dövrdəki mövqeyə geri dönməyə başlamışdır. İnsanları artıq Allaha deyil bəndələrə ibadətə yönəltmişlər…*

«Lə iləhə illəllah» kəlməsindən üz çevirmişlər. Bəziləri də minarələrdə bu kəlməni təkrar etsələr də, amma nə onun mənasını bilmirlər və özlərinin hakimiyyət sahibi olduğunu iddia edənləri inkar etmədən bu kəlməni təkrar edirlər.

Bütün bəşəriyyət və onun içərisində mənasını bilmədən jənubda və şimalda minarələrdə «Lə iləhə illəllah» kəlməsini təkrar edənlər, Allah yanında daha çox günah sahibi və ən şiddətli əzaba düçar olanlardır. Çünki onlar haqq yolunu bildikdən və Allahın dinində olduqdan sonra Allaha deyil, insanlara ibadət etməyə yönəldilər.” («Zilalül-Quran», 2/1057)[32]

Seyyid Qutub demişdir: “*Bu günkü günümüzdə Yer üzərində nə islam dövləti, nə də ki, islam ijtimaiyyəti mövjuddur.*” («Zilalül-Quran», 4/2122).

Ey haqqı tələb edən müsəlman qardaşlarım! Təqdim etdiyimiz bu fəsildə siz Seyyid Qutubun müsəlman ijtimaiyyətlərinə qarşı hansı mövqedə olduğunu və batil fikirləri ilə tanış oldunuz. Bu fəsildən aşkar olan əsas nətijə odur ki, zamanımızın xəvarijləri öz fikirlərini Seyyid Qutubdan almışlar. Buna görə də Seyyid Qutubun kitablarını nəinki oxumamaq, hətta onlardan çəkindirmək vajibdir ki, ümmətin gənjlərini bu batil fikirlərlə zəhərləməsin.

---

32 Сейййид Гутубун бу сюзляриндян ашкар олур ки, о, бцтцн ислам цммятиня кафир дамьасы вурур, онлары мцртяд адландырыр вя онлары Аллащ йанында кафирлярдян дя даща чох шиддятли язаба дцчар оланлардан сайыр.

Бязи батил ягидя хяварижлярин ягидясиндян даща да тящлцкялидир. Хяварижляр бюйцк эцнащ сащиблярини тякфир етсяляр дя, Сейййид бцтцн ислам цммятини тякфир едир. Минарялярдя язан верян мцяззинляри, Аллащын шаныны йцксялдян, ону ибадятдя тякляйян, она шярик гошмайанлары ися Аллащы инкар едянлярля ейни сявийййя гойур вя онлара даща чох язаб йетиряжяйини дейир. Сцбщаналлащ! Ей гялбляри сабит едян Аллащым! Сян бизим гялбляримизи дининдя сабит ет!

TAM YƏQİNLİKLƏ İNANILMASI VAJİB OLAN ETİQADİ MƏSƏLƏLƏRDƏ SEYYİD QUTUBUN ŞƏKKİ VƏ YA BAŞQALARINI ŞÜBHƏYƏ SALMASI.

1. Seyyid Qutubun Adəm və Həvvanın çıxarıldığı Jənnət barəsində (Allahın müttəqilərə hazırladığı Jənnət) əhli-sünnəyə müxalif olaraq mötəzili və qədərilərin yolunu izləməsi.

Seyyid Qutub özü də şəkk edərək və başqalarını da şübhəyə salaraq demişdir: "*Harada idi haqqında danışılan bu Jənnət? Adəm və Həvvanın bir müddət yaşadığı Jənnət nə idi? Mələklər kimlərdir və İblis kimdir? Allah onlara nejə xitab etdi və onlar nejə javab verdilər?*" («Zilalül-Quran», 1-ji nəşr, səh. 59)

Seyyid Qutub həmçinin mələklər və İblis barəsində, Allahın Adəm, mələklər və İblislə bağlı kəlamı (danışığı) haqqında şəkk-şübhələrində mötəzililəri geridə qoymuşdur.

Müsəlmanın "mən bilmirəm Allah kimdir, mələklər kimdir, Allahın sifətləri, elminin, qüdrətinin mənasını bilmirəm" – deməsi doğru deyildir. Əksinə, müsəlmana vajibdir ki, Allaha, Onun mələklərinə, kitablarına, Onun elçilərinə iman gətirsin, Jəhənnəmin, mələklərin və Qiyamət gününün haqq olduğuna şəkk-şübhəsiz tam yəqinliklə iman etsin.

2. Bu şəkk-şübhələrin Seyyid Qutubun çox məsələlərdə sevdiyi yol olması.

Buna misal olaraq Allahın yaratdığı yeddi qat səmadan şəkk-şübhəsiz enməsini misal göstərə bilərik.

«Üstünüzdə yeddi (qat) **möhkəm** (göy) **qurduq»** («ən-Nəbə» surəsi, 12).

Seyyid Qutub bu ayəni təfsir edərkən demişdir: "*Allahın yerdə yaşayanlar üzərində qurduğu möhkəm göy yeddi qat səmalardan ibarətdir. Yaxud başqa ayədə zikr edildiyi kimi, yeddi yol*[33] *deməkdir. Ola bilsin ki, bu yeddi qat qalaktikalardan ibarət olub və qalaktikalarda çoxlu ulduzlar vardır. Yüz milyon ulduzdan ibarət olan hər qalaktika yeddisi birlikdə yer üzərində qurulmuş göydür və ya başqa şeydir. Bunlar haqqında insan çox az məlumata malikdir.*" («Zilalül-Quran», «ən-Nəbə» surəsinin təfsiri, səh. 3805-3806)

---

[33] Бурада «йол» эюй мянасында ишлянмишдир.

Artıq burada bir şeyin şahidi oluruq: Seyyid Qutub yəhudi və xristianların astronomiyasına Quran və Sünnədən daha çox güvənir.

Uja Allah Quranda buyurur: **«Məgər onlar başlarının üstündəki göyə baxıb onu nejə ujaltdığımızı, nejə bəzədiyimizi və orada heç bir yarıq olmadığını görmürlərmi?!»** («Qaf», 6);

«Göyə (baxmırlar ki) **nejə ujaldılmışdır? Dağlara** (baxmırlar ki) **nejə dikəldilmişdir?»** («əl-Ğaşiyə», 18-19).

Bu ayələrdə «baxmaq» deyildiyində gözlə müşahidə etmək nəzərdə tutulur. Amma hədislərə gəldikdə Meraj hədisi buna dəlil olaraq kifayətdir. Hədisdə deyilir ki, həqiqətən səmaların qapıları vardır, hər səmada da bir peyğəmbər vardır və başqa məsələlər. Deyilənlər hədisdə zikr olunmuşdur. Hansı ki, hər bir mömin üçün orada ibrət vardır. Bu məsələlərdə Seyyid Qutub Quran və Sünnəyə etiqad etməkdən daha çox kafirlərin xəbərlərinə etimad göstərir.

3. **«**(Musa) **odun yanına yetişdikdə belə bir nida gəldi: "Ya Musa! Mən, həqiqətən, sənin Rəbbinəm..."»** («Taha», 11-12).

Seyyid bu ayəni təfsir edərkən demişdir: "*Məjhul şəkildə nida gəldi. Başlanğıj nöqtəsini, yönünü, surətini müəyyənləşdirmək, keyfiyyətini bilmək mümkün deyildir. Yaxud Musa nejə və hansı üzvlə eşitdi? Bunların hamısı Allaha aiddir. Bunun vaqe olduğuna inanırıq və keyfiyyətini soruşmuruq. Çünki keyfiyyəti bəşər idrak edə bilməz.*" («Zilalül-Quran», 4/2330-2331).

Seyyid Qutub belə deyir: "*Məjhul şəkildə nida gəldi. Nidanın başlanğıj nöqtəsini müəyyən etmək mümkün deyil...*"

Bu ayədə açıqja olmasına baxmayaraq Seyyid Qutub əslən bu nidanın Allahdan olduğuna iman etmir. **«...Mən həqiqətən sənin Rəbbinəm»** («Taha», 12). Burada nidanın Allahdan olduğu açıqja verilmişdir.

Seyyid, həmçinin Musanın bu nidanı Allahdan eşitdiyinə də iman etmir. Elə bil ki, Seyyid bu ayəni eşitməmişdir.

«O zaman ki, Rəbbin ona müqəddəs Tuva vadisində belə xitab etdi: "Fironun yanına get..."» («ən-Naziat», 16-17).

«...Və Allah Musa ilə sözlə (arada heç bir başqa vasitə olmadan) **danışdı»** («ən-Nisa», 164).

Əgər Seyyid Qutub deyirsə ki, məjhul şəkildə nida gəldi, o zaman onun dedikləri "bunun vaqe olduğuna inanırıq" sözlərinin nə faydası var?!

4. Allahın Musa ilə danışdığı mövzu barəsində Seyyid Qutub deyir: "*Biz bunun keyfiyyətini bilmirik. Allahın Musa ilə danışdığının keyfiyyətini bilmirik*[34] *və bilmirik ki, Musa Allahdan Onun danışdığını hansı ədatla, hansı üzvlə qəbul etdi. Bunun həqiqətən olduğunu təsəvvür etmək biz bəşər üçün imkansızdır.*" («Ziləlül-Quran», 4/2330-2331)

Bununla da fəsli başa çatdırırıq və bu fəsildə Seyyid Qutubun tam yəqinliklə inanılması hər bir müsəlmana vajib olan etiqad məsələlərində şəkk-şübhə etməsi və başqalarını da buna jəlb etməsi göz önündədir. Ona görə də dininə sadiq olan müsəlmandan Seyyid Qutubun bütün kitablarından uzaqlaşması rija olunur.

5. Seyyid Qutub möminlərin qiyamət günü rəbbini görmək imkanı əldə edəjəyini inkar edir.

«O gün neçə-neçə üzlər sevinib güləjək, öz Rəbbinə baxajaqdır!»[35] ayələrini təfsir edərkən demişdir: "*Möminlər nejə baxajaqlar, hansı üzvlə baxajaqlar, harada və hansı vasitə ilə baxajaqlar, bunu heç bir insan qəlbi düşünə bilməz.*"(«Ziləlül-Quran», 3/1368)

Seyyid Qutub heç özüdə bilmir ki, bu məsələ artıq batil mötəzilə firqəsinə mənsub olmuşdur. Qurani-Kərim möminlərin öz Rəbbinə gözləri ilə baxajaqlarını müəyyənləşdirmiş, səhih hədislər isə bunu təsdiq etmiş, sələf-saleh buna iman gətirmişdir.

Jabirdən -radıyaallahu anhu- rəvayət olunur ki: *«Bir dəfə biz Allah elçisinin ətrafında yığışanda, o* -səlləllahu aleyhi vəsəlləm- *aya baxıb bizə dedi: "Siz bu ayı görməkdə heç bir çətinlik çəkmədiyiniz kimi, Rəbbinizi də (arada heç bir mane olmadan, açıq aydın) görəjəksiniz"*».

---

[34] Ящли-сцння дя щеч вахт кейфиййяти арашдырмыр. Аллащын сифятляринин кейфиййяти мювжуддур. Биз кейфиййяти билмирик, амма Аллащын Муса иля данышдыьынын щягигят олдуьуна иман эятиририк. Сеййид Гутуб бу сюзляри иля батиля баш вурараг Аллащын Муса иля данышдыьынын щягигят олдуьуна инанмыр.

[35] «ял-Гийамя» суряси, 22-23.

Əbu Hüreyrədən -radıyaallahu anhu- rəvayət olunur ki: *«İnsanlar: "Ey Allahın elçisi! Biz qiyamət günü Rəbbimizi görəjəyikmi?" - soruşdular. Peyğəmbər* -səlləllahu aleyhi vəsəlləm- *dedi: "Siz işıqlı gejədə ayı görməkdə bir çətinlik çəkirsiz?" - İnsanlar javab verdi: "Xeyr!" O, bir də soruşdu: "Siz səmada bulud olmadığı zaman günəşi görməkdə bir çətinlik çəkirsiz?" - İnsanlar: "Xeyr" - dedilər. Bu zaman Peyğəmbər* -səlləllahu aleyhi vəsəlləm- *dedi: "Siz də qiyamət günü Rəbbinizi çətinlik çəkmədən görəjəksiniz, çünki ujalardan Uja Allah o gün bütün insanları bir yerdə toplayajaq."*» (əl-Buxari, «əs-Səhih», 7434/7437)

Peyğəmbər -səlləllahu aleyhi vəsəlləm- möminlər öz Rəbbini görəjəklərini təkidlə bəyan etmişdir, amma Seyyid Qutub isə şək-şübhə edir. Baxmayaraq ki, bu məsələ Qurani-Kərim və mütəvatir hədislərdə sabit olan məsələdir.

Baxmayaraq ki, Qurani-Kərimdə və Peyğəmbərdən rəvayət olunan -səlləllahu aleyhi vəsəlləm- mütəvatir hədislərdə «möminlərin öz Rəbbini qiyamət günü görəjəkləri» məsələsi sabitdir, Seyyid Qutub "*Onu görmək mümkün deyil, hansı üzvlə və nəyin vasitəsi ilə baxajaqlar?*" və başqa batil sözlərlə bunu inkar edir.

Bu məsələni Seyyid Qutub «Məşəhid qiyamə fi əl-Quran» kitabında daha açıq şəkildə inkar etmişdir.

«**Xeyr! O gün onlarla** (kafirlərlə) **Rəbbi arasında pərdə olajaqdır** (öz Rəbbini görməkdən məhrum olajaqldar)**»**[36] ayəsini təfsir edərkən Seyyid Qutub demişdir: "*Kafirlərlə Allah arasında pərdə vardır, Onu görmürlər, heç bir insan Allahı görə bilməz.*"

Burada Seyyid Qutub açıq şəkildə möminlərin qiyamət günü Allahı görmələrini inkar edir.

6. **«Sur birjə dəfə üfürüləjəyi, yer və dağlar birjə dəfə bir - birinə çırpılajağı zaman – məhz o gün qiyamət qopajaqdır! Və** (göy) **süst düşüb parçalanajaqdır! Mələklər də onun** (göyün) **ətrafında olajaq və həmin gün** (Ya Peyğəmbər!) **Sənin Rəbbinin ərşini onların** (başı) **üstündə səkkiz mələk daşıyajaqdır!»**[37] ayələri təfsir edərkən, Seyyid Qutub demişdir: "*Qurani-Kərimdə bu ləfzlə gələn səmadan nəyin qəsd edildiyini, səmanın ətrafında olan*

---

[36] «ял-Мутаффифин» суряси, 15.

[37] «ял-Щягга» сцряси, 13-17.

mələklərin, ərşi (başı) üstündə daşıyan səkkiz mələyin, bunlar doğurdanda səkkiz mələkdir, yoxsa səkkiz səfmi, ya da səkkiz təbəqə və səkkizin nə olduğunu anjaq Allah bilir. Onların kim olduğunu və ya olmadığını, ərş nədir və onlar onu nejə daşıyırlar, insanlar öz əməl kitablarını sağ və ya sol əli ilə alajaqları ola bilsin ki, həqiqətdir, ola bilsin yox.”

Burada siz şahid oldunuz ki, tam yəqinliklə iman gətirilməli məsələlərdə Seyyid Qutub şək-şübhə içindədir. Ujalardan Uja Allah qeybi məsələlərə iman gətirənləri mücdələmişdir, amma Seyyid Qutub bu batil şübhələrdən xilas ola bilməmişdir.

7. Seyyid Qutub deyir: “*Biz bilmirik ərş nədir*.”

Ərş Allahın ən əzəmətli məxluqlarındandır, jənnətin ən uja təbəqəsi olan Firdovs jənnətinin üstündədir, onun dirəkləri və kölgəsi vardır.

Qüdsi hədisdə Uja Allah buyurur: ***«Qiyamət günü heç bir yerdə kölgə olmadığı vaxt mənə görə bir birilərini sevənlər Ərşin kölgəsində olajaqlar»*** (Əhməd, 4/128).

Mələklərin də olmağına şübhə gətirmək jəfəngiyyatdır, çünki onlar haqda Qurani-Kərimdə və səhih hədislərdə bizə kifayət qədər məlumat var.

«Göyləri və yeri yoxdan yaradan, ikiqanadlı, üçqanadlı və dördqanadlı mələkləri (peyğəmbərlərə) **elçi edən Allaha həmd olsun!...»** («Fatir», 1)

«(Jəbrail, Peyğəmbərə belə dedi)**: «Bizdən** (mələklərdən) **elə birisi yoxdur ki, onun** (səmada Allaha ibadət üçün) **müəyyən bir yeri olmasın! Həqiqətən, biz jərgə-jərgə dururuq. Və** (Allahı) **təqdis edib şəninə təriflər deyirik»** («əs-Saffat», 164-166)

SEYYİD QUTUBUN QURANİ-KƏRİMƏ MƏXLUQ DEMƏSİ

Allahın kəlamını (danışmasını) inkar etmək və Qurani-Kərimə məxluq demək ən böyük bidətlərdəndir ki, sələf-saleh bu etiqadda olanları kafir adlandırır.

İmam Əhməd və əhli-sünnə alimlərinin Məmun və Mutasimin xilafəti zamanı jəhmilər və mötəzililərin tərəfindən düçar olduqları fitnə barəsində yəqin ki, Seyyid Qutub çox yaxşı bilirdi. O, «Zilalül-Quran» kitabında deyir: "*Onlar Quranın mislində ona bənzər kitab təltif edə bilməzlər. Çünki bu Quran insanların deyil, Allahın yaratdıqlarındandır*" («Zilalül-Quran», 5/2719).

Burada artıq Seyyid Qutubun Qurana məxluq dediyinin şahidi oluruq. Bu etiqad ən təhlükəli etiqaddır ki, sələf-saleh bu etiqadda olanları kafir adlandırmışdır.

«(Ya peyğəmbər!) **De: "Əgər insanlar və jinlər bir yerə yığışıb bu Qurana bənzər bir şey gətirmək üçün bir-birinə kömək etsələr, yenə də ona bənzərini gətirə bilməzlər"»** («İsra», 88)

Seyyid Qutub demişdir: "*Ruh Allahın sirlərindəndir ki, bu sirr Allaha məxsusdur. Həmçinin Qurani-Kərim də Allahın yaratdıqlarındandır ki, jinlər və insanlar bir yerə yığışıb köməkləşərək Quranın bənzərini gətirə bilməzlər...*" («Zilalül-Quran», 4/2249-2250)

Beləliklə, Seyyid Qutub öz nəfsini və onun kitabları ilə təsirlənənləri artıq Allahın kəlamının inkarına və bidət qaranlıqlarına sürükləmişdir. O, Allahın kəlamını (danışmasını) inkarında və Qurana məxluq deməsində özünü zülmətlər içərisinə qərq etmişdir.

Jəhmilər və mötəzililər də bu yolun yolçularıdır. Məgər Seyyid Qutubun fitrəti sağlam olduğundan bu təhlükəyə məruz qaldı? Məgər o, uzaqlarda, meşələrdə, mağaralarda yaşayırdı ki, İmam Əhmədin və əhli-sünnə alimlərinin Məmun və Mutasimin xilafəti zamanı baş vermiş fitnədən xəbərsizdir?

Bununla aşkar olur ki, həqiqətən Seyyid Qutub əhli-sünnənin düşməni olan ən böyük bidət sahibi jəhmilər və xəvarijlərin, bir sözlə, Qurana məxluq deyənlərin sıralarında yer almışdır.

Qurani-Kərimə məxluq deyənlərin əleyhinə sələfin dediklərindən

İmam Buxari «Xalqu əfalul-ibad» kitabında demişdir: “Yəzid ibn Hərun tək, şəriki olmayan Allahın adına and verərək “Kim Qurana məxluq (yəni yaradılan) deyərsə, o kafirdir” – demişdir.” («Xalqu əfalul-ibad», s. 25).

Əbu Bəkr ibn İyaşa, “Bağdadda bir qrup vardır ki, Qurana məxluq deyir” – deyildiyi zaman o demişdir: “Qurana məxluq deyənə Allahın lənəti olsun və o kafirdir, onunla oturmayın” («Xalqu əfalul-ibad», s. 25).

İmam Buxari demişdir: “İbn Üyeynə, Muaz, Həjjaj bin Məhəmməd Yəzid ibn Nərun, Həşim ibn Qasim, Rabi ibn Nəfi’ əl-Hələbi, Məhəmməd ibn Yusif, Asim ibn Əli ibn Asim və başqa elm ehli Qurana məxluq deyəni kafir adlandırmışdır” («Xalqu əfalul-ibad», s. 29).

SEYYİD QUTUBUN VƏHDƏTÜL-VÜJUD VƏ HÜLULİYYƏ ƏQİDƏSİNİ MƏNİMSƏMƏSİ

«Əvvəl də, Axır da, Zahir də, Batin də Odur. O hər şeyi Biləndir!» («əl-Hədid», 3).

Seyyid Qutub bu ayəni təfsir edərkən demişdir: “*Bu böyük həqiqəti təsəvvür edərkən az qalır ki, insan ayıla bilməsin. Hansı ki, bu həqiqəti təsəvvür etmək bəşərin olduğunu bildirir. Bundan başqa daha böyük həqiqət vardır: həqiqi olaraq bu aləmdə Ondan (Allahdan) başqa həqiqi varlıq yoxdur, həqiqi tək varlıq Allah üçündür, O hər şeyi Öz əhatəsinə almış və hər şeyi də bilir. Əgər bu böyük həqiqət insanın qəlbində bərqərar olarsa, bu aləmdə onun qəlbində Allahdan başqa heç bir şey yer tapmaz.*

Allahdan başqa hər şeyin, hətta insanın qəlbinin də nə həqiqəti, nə də ki varlığı, vüjudu vardır. Əgər o böyük həqiqətdən təlim edilməsə onun da nə həqiqəti, nə də ki varlığı vardır.

Beləliklə, sufilər bu əsas böyük həqiqətə sarılmışlar. Hətta bəziləri demişdir: «O var olan hər şeydə Allahı görür». Bəziləri isə o aləmdə var olan hər şeyin arxasında da Ondan

başqa heç nə görmədiyini demişdir. Bu sözlərin hamısı həqiqətə işarədir...

İslam dini öz mahiyyəti etibarilə bəşərdən bu həqiqəti idrak etməyi və bu həqiqətlə yaşamağı istəyir.” («Zilalül-Quran», 6/2479-2480)

Bununla da Seyyid Qutub vəhdətül-vüjud[38] (vüjudların, yəni nəfslərin birliyi) və hüluliyyə[39] (vüjudların bir-birində həll olması) əqidəsini iqrar edir və sufiləri tərifləyir. Seyyid Qutub bu batil əqidəyə çağıraraq deyir: “*İslam dini öz etibarilə bəşərdən bu həqiqəti idrak etməyi və bu həqiqətlə yaşamağı tələb edir.”*

Seyyid Qutub «əl-İxlas» surəsinin təfsirində demişdir: “*Həqiqətən, O, tək varlıqdır. Onun həqiqətindən başqa həqiqət yoxdur. Hətta onun həqiqi vüjudundan başqa həqiqi vüjud yoxdur. Bütün vüjudlar Onun vüjudundan təxmin olunur.”* («Zilalül-Quran», 1/75)

Vəhdətül-vüjud əqidəsi islam əqidəsinə müxalif bir əqidədir. Bu əqidənin qaynağı yunan fəlsəfəsi və panteist sufilər tərəfindən islam dininə sonradan daxil edilmiş batil, çirkin etiqaddır.

Vəhdətül-vüjud etiqadı Allah ilə Onun yaratdıqlarının eyni olduğunu iddia etməkdədir. Allahdan başqa müşahidə etdiyimiz məxluqun əslində bir görünüldüyünü iddia edən batil etiqaddır.

SEYYİD QUTUBUN OSMANA (R.A.) VƏ DİGƏR ƏSHABƏLƏRƏ QARŞI MÖVQEYİ

Allahın, Peyğəmbərin və möminlərin əshabələrə olan münasibəti.

Şübhəsiz ki, Allahın, Peyğəmbərin və möminlərin yanında əshabələr yüksək məqama layiqdirlər. Artıq Uja Allah kitabında onlara tərifler demiş, onlardan (onlarında Allahdan) razı olduğunu bildirmişdir.

---

[38] Вцжудларын тяк вцжудда бирляшмяси ягидяси, суфилярин батил уйдурмаларыдыр. Бу ягидяйя эюря йер цзцндя бцтцн мювжуд вцжудлар (инсанлар вя Аллащын башга хялг етдийи жанлы варлыглар) тяк вцжуддан ибарятдир. Йяни сянин, мяним вя Аллащын вцжуду (заты, няфси) тяк вцжудда бирляшир.

[39] Аллащын щяр вцжудда олмасы.

«(Ey müsəlmanlar!) **Siz insanlar üçün zahirə çıxarılmış ən yaxşı ümmətsiniz.** (Onlara) **yaxşı işlər görməyi əmr edir, pis əməlləri qadağan edir və Allaha inanırsınız...»** («Ali-İmran», 110);

«(Ey müsəlmanlar!) **Beləliklə də, sizi orta** (ədalətli və seçilmiş) **ümmət etdik ki, insanların əməllərinə şahid olasınız, Peyğəmbər də sizə şahid olsun.** (Ya Məhəmməd!) **İndi yönəldiyin qibləni** (Kəbəni) **yalnız Peyğəmbərə tabe olanlarla ondan üz çevirənləri bir-birindən ayırd etmək üçün təyin etdik. Bu,** (qibləni dəyişmək) **ağır görünsə də, anjaq Allahın doğru yola yönəltdiyi şəxslər üçün ağır deyildir. Allah sizin imanınızı əvəzsiz buraxmaz. Allah insanlara qarşı mehriban və mərhəmətlidir»** («əl-Bəqərə», 143).

Əl-Xətib əl-Bağdadi bu ayələr haqqında demişdir: "Burada xitab ümumi gəlsədə, məqsəd xüsusidir və ayələrin əshabələr haqqında enməsi deyilmişdir."

«(İslamı) **ilk əvvəl qəbul edib** (bu işdə başqalarından) **irəli düşən mühajirlərə və ənsara, həmçinin yaxşı işlər görməkdə onların ardınja gedən kimsələrə gəldikdə, Allah onlardan, onlar da Allahdan razıdırlar.** (Allah) **onlar üçün əbədi qalajaqları,** (ağajları) **altından çaylar axan jənnətlər hazırlamışdır. Bu, ən böyük qurtuluşdur** (uğurdur)**!»** («ət-Tövbə», 100);

«(Ya Peyğəmbər!) **And olsun ki,** (Hüdeybiyyədə) **ağaj altında sənə beyət etdikləri zaman Allah möminlərdən razı oldu. Allah onların ürəklərində olanı** (sənə sadiq qalajaqlarını, əhdə vəfa edəjəklərini) **bildi, onlara öz dərgahından** (rahatlıq, səbr, səbat, mənəvi qüvvə) **göndərdi və onları yaxın gələjəkdə qazanılajaq bir qələbə** (Xeybərin fəthi) **ilə mükafatlandırdı»** («əl-Fəth», 18);

«Ya Peyğəmbər! Sənə və sənin ardınja gedən möminlərə təkjə Allah bəs edər» («əl-Ənfal», 64);

«Və birdə öndə olanlar, öndə olanlar! (Jənnətin ən yüksək təbəqələri onlara məxsusdur. Mühajir və ənsar bu zümrəyə daxildir. Onlar nejə də xoşbəxtdirlər!) **Bunlar** (Allah dərgahına, Allahın lütfünə və mərhəmətinə) **yaxın olanlardır.** (Bunlar) **Nəim jənnətində olajaqlar»** («əl-Vaqiə», 10-12).

Həmçinin Peyğəmbər -səlləllahu aleyhi vəsəlləm- əshabədəri tərif etmiş, onların fəzilətləri barəsində bir çox hədislərdə bəyan etmişdir: "*Ən xeyirli əsr mənim əsrimdir, sonra bizdən sonra gələnlər, sonra isə onlardan sonra gələnlər və onlardan sonrada gələnlər.*" (əl-Buxari, «Səhih», hədis №3650)

Peyğəmbər -səlləllahu aleyhi vəsəlləm- demişdir: "*Mənim əshabələrimi söyməyin! Həqiqətən, sizdən biriniz Uhud dağı boyda qızıl sədəqə versə belə, onlardan birinin verdiyi bir ovuja (sədəqəyə) hətta yarısına belə çata bilməz.*" (əl-Buxari, «Səhih», 7/25, 3673-jü hədis)

İbn Abbas -radıyaallahu anhu- demişdir: "*Səhabələri söyməyin. Onların bir saat Peyğəmbərin yanında olması, sizin ömür boyu ibadətinizdən xeyirlidir.*" («Şərh ət-Tahaviyyə», səh. 532, əsərin sənədinə şeyx əl-Albani səhih demişdir)

İmam Tahavi demişdir: "*Peyğəmbərin əshabələrini sevir və onların bəzilərini sevməkdə həddini aşmırıq, onlardan heç kəsi inkar etmiriq, onları sevməyənləri sevmiriq, Peyğəmbərin əshabələrini yalnız xeyirlə anırıq, onları sevmək din və imandır, sevməmək isə küfr və nifaqdır.*" («Şərh ət-Tahaviyyə», səh. 528)

Məşhur islam alimi şeyxul-İslam ibn Teymiyyə əshabələr haqqında demişdir: "Əhli-sünnə val-jamaatın etiqad əsaslarındandır ki, Peyğəmbərin əshabələrinə qarşı qəlblər və dillər təmiz olmalıdır, nejə ki, Uja Allah öz kitabında buyurmuşdur: **«Onlardan** (mühajirlərdən və ənsardan) **sonra gələnlər** (tabiin) **belə deyirlər: "Ey Rəbbimiz! Bizi və bizdən əvvəl iman gətirmiş** (din) **qardaşlarımızı bağışla. Bizim qəlblərimizdə iman gətirənlərə qarşı kinə** (həsədə) **yer vermə. Ey Rəbbimiz! Sən, həqiqətən, şəfqətlisən, mərhəmətlisən"»** («əl-Həşr», 10).

Peyğəmbərə isə itaət edib onun buyurduğuna tabe olaq: "*Mənim əshabələrimi söyməyin! Həqiqətən, sizdən biriniz Uhud dağı boyda qızıl sədəqə versə belə, onlardan birinin verdiyi bir ovuja (sədəqəyə) hətta yarısına belə çata bilməz.*" (əl-Buxari, «Səhih», 7/25, 3673-jü hədis)

Həmçinin onların fəziləti haqqında Kitab, Sünnə və alimlərin ijmasını qəbul edək." («Aqidətu əl-vasatiyyə», səh. 142-151)

İndi isə Seyyid Qutubun Peyğəmbərin əshabələrinə qarşı mövqeyinə nəzər salaq. Budur Seyyid Qutub şəhid, məzlum, raşidi xəlifə Osmanı -radıyaallahu anhu- tənqid edərək pisləmişdir.

1. Osmanın xilafətini etibarsız saymaq və əksiltmək.

Seyyid Qutub demişdir: "*Biz iki şeyxin (Əbu Bəkr və Ömər) xəlifəliyindən sonra Əlinin xilafətinə etibar və meyl edirik, çünki Osmanın xilafəti iki şeyxin xilafətindən sonra boş bir xilafət olmuşdur.*" («Ədalətu əl-ijtimaiyyət», səh. 206, 5-ji nəşr)

2. Seyyid Qutub demişdir: "*Tale elə gətirdi ki, Osman (r.a.) xəlifə seçiləndə artıq qojalmışdı, Mərvan və Ümeyyə qəbiləsinin hiyləsini dəf etmək üçün iradəsi zəifləmişdi.*" («Ədalətu əl-ijtimaiyyət», səh. 186, 5-ji nəşr)

3. "*Osman* -radıyaallahu anhu- *elə zənn edirdi ki, imam olduğu üçün müsəlmanların malından istədiyi formada hədiyyə vermək səlahiyətində azaddır. Bu işə görə onu tənqid edənlərə o: "Bəs mən nəyə görə imamam?" - deyərək rəd edirdi.*" («Ədalətu əl-ijtimaiyyət», səh. 186, 5-ji nəşr)

4. "*Xəlifə olduğu zaman öz qızının evləndiyi gün, Osman qızının əri Haris bin əl-Həkəmə beytul-maldan 100 min dirhəm bağışlamışdır. Səhər açıldıqda beytül-malın xəzinədarı Zeyd ibn Ərqəm gözündən yaş tökə tökə Osmanın yanına gəlir və onu vəzifəsindən azad etməsini tələb edir. Osman, bunun səbəbini kürəkəninə verdiyi hədiyyəyə görə olduğunu bilən kimi, təəjjüblənib demişdir: "Ey ibn Ərqəm! Mən əqrabama yaxşılıq etdiyim üçünmü ağlayırsan?!*"

Qəlbində islam duyğularını daşıyan ibn Ərqam javab vermişdir: "Ey möminlərin əmiri! Mən bunun üçün ağlamıram. Ona görə ağlayıram ki, sənin beytül-maldan götürdüyün bu mal Allah elçisinin zamanında sənin Allah üçün verdiyin malın əvəzi olduğunu zən edirəm. Sən kürəkəninə 100 dirhəm də versəydin, yenədə çox olardı."

Bunu eşidən Osman qəzəblənir və deyir: "Ey ibn Ərqəm! beytül-malın açarlarını geri ver! Biz bu vəzifə üçün başqasını taparıq" («Ədalətu əl-ijtimaiyyət», səh. 186-187, 5-ji nəşr)

Görün Seyyid Qutub Hz.Osmana -radıyaallahu anhu- nejə iftira atır, onu pisləyir və ləyaqətinə toxunur. Guya Hz.Osman -radıyaallahu anhu- islam duyğuları ilə yaşamır, batil üzərində israr edir və ona heç bir nəsihət fayda vermir.[40]

---

[40] Мян баша дцшя билмирям ки, Сеййид Гутубу юз мянфяятляри ццн дястякляйянлярин щеч аьлы йохдурму? Щеч иман сащиби дейилми бунлар? Бу гядяр батил фикирлярин сащиби олан Сеййид Гутубу тярифляйир, онун батил китабларыны йайыр, эянжляря охумаьы тювсийя едирляр. Бунлар гийамят эцнц Аллащ гаршысында жаваб

5. Seyyid Qutub Osmana -radıyaallahu anhu- qarşı inqilabı tərifləyir və dəstəkləyir. Bu inqilabı edənlərin Hz.Osmanın ətrafında olanlardan daha çox islam düşünjəsinə yaxın olduğunu qeyd edir. («Ədalətu əl-ijtimaiyyət», səh. 187, 5-ji nəşr və 12-ji nəşr səh. 159)

6. Seyyid Qutub Osmanı və əshabələri öz mənfəətlərini güdən kimi qələmə verir. Hətta əshabələri öz mənfəətinin naminə Müaviyənin tərəfinə keçdiklərini söyləmişdir. («Ədalətu əl-İjtimaiyyət», səh. 161, 12-ji nəşr)

Seyyid Qutub yuxarıda qeyd edilən sözləri ilə Hz.Osman və onun zamanında bəni Ümeyyədən olan və başqa əshabələri mənfəətçi kimi qələmə verir.[41]

7. Bədr döyüşündə və beyət-ridvanda iştirak edən mühajir və ənsarları Seyyid Qutub pisləyir.

Seyyid Qutub demişdir: "*Təbiidir ki, öz mənfəətlərini güdənlər Hz.Əli* -radıyaallahu anhu- *ilə razılaşmayajaqlar və onlar həmişə başqalarından çox olmağa alışdıqları üçün bərabərliyi qəbul etməzlər. Ona görə bu insanlər Ümeyyəlilərin əskəri düşərgəsinə qatıldılar.*" («Ədalətu əl-ijtimaiyyət», səh. 193, 5-ji nəşr)

Seyyid Qutubun mənfəətçi kimi qələmə verdiyi bu şərəfli şəxsiyyətlər şək yoxdur ki, Allah elçisinin mühajir və ənsarlardan ibarət olan əshabələridir. Bu əshabələrdən Hz.Ömər onlar islamda birinjilərdən və Allah yolunda jihad edənlərdən olduğu üçün beytül-maldan verdiyi məvajibatda onları başqalarından üstün tuturdu.

Seyyid Qutub elə bu kitabında Hz.Ömərin -radıyaallahu anhu- onları üstün tutmasını qeyd edir. [42] («Ədalətu əl-ijtimaiyyət», səh. 204, 5-ji nəşr). Onda nə üçün Osmanı buna görə pisləyir.[43]

вермяйяжяклярининими санырлар?!

[41] Бу ня гядяр чиркин сюздцр. Аллащ елчисинин ясщабялярини онлара йарашмайан сИфятлярля вясфляндирян шяхси ислам шящиди адландырмаг олармы?

[42] Сеййид Гутубун бу тярбийясизлийиня, эюрясян ону мцдафия едян, юзцнцн сляф-салещин йолуну изляйян кими гялямя вермяйя чалышан ясримизин харижиляри, Сяфяр Щавалы, Салман Ювдат, Йащйя ял-Йащйя, Ябдцррящман Ябдцл-Халиг, Ибращим Дцвейш, Аидул Гарни вя с. онларын щямфикирлиляри ня дейирляр? Сеййид Гутубун китабларына, ялбяття, юз мянафеляриня гуллуг етдийи цчцн буна эюз йумур вя щяйасызжасына ону мцдафия едирляр.

Allah elçisinin əshabələrini pisləyənlərə qarşı sələfi-salehin hökmü.

İmam Əhməd (Allah ona rəhmət etsin!) demişdir: “Əgər görsən ki, bir kəs Allah elçisinin əshabələrini pisləyir, onun islamda olduğuna şübhə et.” (Əhməd, «Mənaqib», səh. 160-161)

İmam Yahyə bin Məin (Allah ona rəhmət etsin!) demişdir: “Təlid yalançıdır. O, Hz.Osmanı -radıyaallahu anhu- söyür. Kim Hz.Osmanı -radıyaallahu anhu-, Təlhanı və Allah elçisinin əshabələrindən birini söyərsə, o dəjjaldır, o kəsdən hədis götürülməz. Ona Allahın, mələklərin və bütün insanların lənəti olsun.” («İbanə əl-usul əd-diyanə», səh. 168)

SEYYİD QUTUB JƏHMİYYƏLƏR KİMİ ALLAHIN SİFƏTLƏRİNİ İNKAR EDİR.

Ujalardan Uja Allah Qurani-Kərimdə öz nəfsinə təriflər etmiş, özündən naqis sifətləri uzaqlaşdırıb kamil sifətlərlə vəsf etmişdir. Müsəlmanlar (sələf-saleh) Allahın özünə isbat etdiyi sifətlərin mənasını dəyişdirmədən, keyfiyyətini soruşmadan (Allahın sifətlərinin keyfiyyəti var, amma bu barədə bizə məlumət verilməmişdir), Allahın sifətlərini məxluqatın sifətinə bənzətmədən və bu sifətləri inkar etmədən isbat etmişlər. Anjaq bidət əhli Allahın sifətlərini inkar etmişdilər və elm əhli onların bu batil əqidəsini bəyan etmişdir. Sözsüz ki, Seyyid Qutuba bu nəsihətlər gizli deyildir.

«Rəhman ərşə istiva[44] **etdi»** («TaHa», 5).

Bu ayəni təfsir edərək Seyyid Qutub demişdir: “*Burada ərşə istiva (yəni ərşə ujalması) etməsindən məqsəd Allahın məxluqat üzərində hökmranlığıdır, hakimliyidir.*”[45] («Ziləlül-Quran», 4/2328, 6/3408, 12-ji nəşr).

---

[43] Бу фясил ччцн йухарыда гейд едилянляр кифайятдир ки, буда Сеййид Гутубун ясщабяляря гаршы ядябсизлийини, яхлагсызлыьыны бирузя верир. Йухарыда гейд едилянлярдян башга Сеййид Гутубун даща ня гядяр ясщабяляря гаршы ляйагятсизлийи, онлары пислямяси, тянгид етмяси, онлары мянфяятчи вя ислам дцшцнжясиндян узаг олдугларыны гейд едян сюзляри вардыр ки, онлары бурада гейд етмяйя ещтийаж йохдур.

[44] «Истива» - яряб дилиндя ужалмаг, йцксялмяк, чыхмаг демякдир.

Allahın sifətlərini inkar ednlərə qarşı sələfin mövqeyi.

İmam Buxari -rəhmətullahi aleyhi- kitabında demişdir: “Səid ibn Amr demişdir: “Jəhmilər (Allahın sifətlərini inkar edənlər), yəhudi və nəsranilərdən daha şərdirlər. Çünki yəhudi və nəsranilər Allahın ərşə ujaldığını, ərş üzərində olduğunu inkar etmirlər. Amma jəhmilər isə ərşin üzərində heç bir şeyin olmadığını deyirlər.” («Xalqu əfalu əl-İbad», səh 15, 19)

İmam Buxari -rəhmətullahi aleyhi- demişdir: “Jəhminin arxasında, yaxud da yəhudi və nəsranilərin arxasında namaz qılmağın fərq yoxdur. Jəhmilərə nə salam verilir, nə də onların kəsdikləri yeyilir.” («Xalqu əfalu əl-İbad», səh. 22).

Seyyid Qutub «Ziləlül-Quran» kitabında **«Rəhman olan Allah ərşə istiva etdi»** ayəsini təfsir edərkən, istiva etməsindən (yəni Allahın ərşə ujalmasıdan) məqsəd Allahın məxluqat üzərində hökmranlığıdır demişdir.

Şeyx ibn Baz -rəhmətullahi aleyhi- Seyyid Qutubu təkzib edərək demişdir: “Bu batil sözdür. Burada Seyyid Qutub Allahın ərşə istiva etməsini inkar edir. Bu onun təfsir elmində jahil olduğunu göstərir.” (bu fətva şeyx ibn Bazın evində dərsdə yazılmışdır).

[45] Истива кялмясинин мянасыны щюкмц алтына алмаг кими тяфсир етмяк Аллащын истива сифятини инкар етмякдир.

Müasir alimlərin Seyyid Qutub haqqında fətvaları

1. Şeyx Məhəmməd Nəsirəddin əl-Əlbani -rəhmətullahi aleyhi- Rabi bin Umeyr əl Mədxəlinin Seyyid Qutubu tənqid etməsi haqqında demişdir:
“Ey şeyx, Seyyid Qutub haqqında yazdığın rəddiyyənin hamısı haqdır. Bununla islam haqqında az da olsa elmi olan hər oxujuya bəlli olajaq ki, Seyyid Qutubun islam dini və onun əsasları haqqında elmi yoxdur.
Ey qardaşım, Rabi bu vajib əməli yerinə yetirərək Seyyidin jahil olduğunu, İslamdan uzaqlaşdığını bəyan etdiyin üçün Allah səndən razı olsun.”

2. Şeyx Məhəmməd bin Salih əl-Useyminin -rəhmətullahi aleyhi- Seyyid Qutub və onun kitabları haqqında fətvası.
Seyyid Qutubun kitablarının oxunmasını gənjlərə tövsiyyə edənlər barəsində nə deyə bilərsiniz soruşulduqda şeyx demişdir:
“Mən deyirəm ki, əgər bir kəs nəsihət edirsə, əvvəlkilərin kitablarının oxunulmasını tövsiyyə etsin, o daha faydalı olar.
O ki, qaldı Seyyid Qutubun təfsirinə, çox böyük xətalara yol verib.
Allahdan rijam odur ki, onu bağışlasın, əfv etsin. İstiva məsələsində və «əl-İxlas» surəsinin təfsirində çox böyük xətalara yol verib. Həmçinin Allahın elçilərinə onların layiq olmadığı şeyləri deməsi xətadır.”

3. Şeyx Abdul-Əziz bin Abdullah bin Bazın -rəhmətullahi aleyhi- fətvası.

3.1. İbn Bazdan -rəhmətullahi aleyhi- Seyyid Qutubun «Kutub və şəxsiyyət» adlı kitabında Müaviyə və Amr bin əl-As haqqında "*Müaviyə və yoldaşı (Amr bin əl-As) yalana, aldatmağa, nifaqa və rüşvətə əl atdılar...*" deməsi haqqında soruşulduqda demişdir:
"Bu çirkin sözdür, bu murdar sözdür. Bu Müaviyə və Amr bir əl-Ası söyməkdir. Bunların hamısı çirkin sözdür..."

3.2. İbn Bazdan -rəhmətullahi aleyhi- Seyyid Qutubun Müaviyə və Amr bin əl-As haqqında dediyi, "*onların ikisində də münafiqlik var*" sözü barəsində soruşulduqda demişdir:
"Bu xətadır, səhvdir. Bununla (Seyyid) kafir olmur. Səhabələrin birini və ya bəzilərini söymək pis əməldir, fasiqlikdir. Əgər səhabələrin çoxunu söyərsə və ya onlar fasiqdir deyərsə, o kəs mürtəddir, dönükdür..."

3.3. Şeyx İbn Baza -rəhmətullahi aleyhi- Seyyid Qutub «Ziləlül-Quran» kitabında **«Rəhman olan Allah ərşə istiva etdi»** ayəsini təfsir edərkən, istiva etməsindən (yəni Allahın ərşə ujalmasıdan) məqsəd Allahın məxluqat üzərində hökmranlığıdır demişdir, deyildiyində Şeyx İbn Baz (Allah ona rəhmət etsin!) demişdir:
"Bu batil kəlamdır. Burada Seyyid Qutub Allahın ərşə istiva etməsini inkar edir. Bu onun təfsir elmində jahil olduğunu göstərir."

4. Şeyx Həmməd əl-Ənsari -rəhmətullahi aleyhi- demişdir:

“Əgər bilsəydik ki, Seyyid Qutub jahil olmayıb, ona haqqı kimsə bəyan edib, biz ona kafirdir hökmü verərdik.”

MÜNDƏRİJAT

Tərjüməçidən.....3

Müqəddimə.....5

Seyyid Qutubun həyatından görüntülər.....12

**Allahın elçisi Musaya (ə.) qarşı
Seyyid Qutubun ədəbsizliyi.....14**

**«Lə İləhə illəllah» kəlməsinin təfsirində
elm əhlinə müxalif olması.....18**

**Seyyid Qutubun müsəlman ijtimaiyyətini təkfir
etməsi.....21**

**Seyyid Qutubun şəkki və başqalarını şübhəyə
salması.....26**

Seyyid Qutubun Qurani-Kərimə məxluq deməsi.....31

**Seyyid Qutubun vəhdətul-vüjud
və hüluliyyə əqidəsini mənimsəməsi.....32**

**Seyyid Qutubun Osmana
və digər səhabələrə qarşımövqeyi.....33**

Seyyid Qutub Allahın sifətlərini inkar edir.....37

Müasir alimlərin fətvaları.....39

YAŞAR QURBANOV
(Yaşar Arzuman oğlu Qurbanov)
SEYYİD QUTUBUN ƏQİDƏSİ VƏ FİKİRLƏRİ
Bakı, «Adiloğlu» **nəşriyyatı, 2003, 42 səh**

Yığılmağa verilmişdir:	10.05.2003
Çapa imzalanmışdır:	15.05.2003
Kağız formatı:	60x84 1/16
Hesab nəşriyyat həjmi:	2.5 ç.v
Sayı:	500
Sifariş:	134

Kitab **"ADİLOĞLU" MMJ**-nin mətbəəsində
hazır diapozitivlərdən istifadə etməklə çap olunmuşdur.
Ünvan: Bakı şəh., Ü.Hajıbəyov 38/3
Tel., 98-68-25